

Govorni i pismeni aspekti intervjuja kao vježbe razgovaranja

Ljubić, Miriam

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:818729>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-15**



Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)



Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Diplomski studij Hrvatskoga jezika i književnosti i Njemačkoga jezika i književnosti

Miriam Ljubić

Govorni i pismeni aspekti intervjua kao vježbe razgovaranja

Diplomski rad

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Vesna Bjedov

Osijek, 2022.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Odsjek za hrvatski jezik i književnost

Diplomski studij Hrvatskoga jezika i književnosti i Njemačkoga jezika i književnosti

Miriam Ljubić

Govorni i pismeni aspekti intervjuja kao vježbe razgovaranja

Diplomski rad

Humanističke znanosti, Interdisciplinarne humanističke znanosti, Metodike

nastavnih predmeta humanističkih znanosti

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Vesna Bjedov

Osijek, 2022.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravila te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasna da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, 14. siječnja 2022.

Mirna Ljubić, 0122222016

ime i prezime studenta, JMBAG

Sažetak

Ovaj rad bavi se govornim i pismenim aspektima intervjua kao vježbe razgovaranja u nastavi hrvatskoga jezika. Cilj je ovoga rada utvrditi ostvaruju li učenici u nastavi hrvatskoga jezika intervjua kao govornu i pismenu vježbu te poštuju li govorne osobitosti intervjua, odnosno zahtjeve pismene inačice ove stilsko-kompozicijske vježbe. U teorijskom dijelu rada najprije je riječ o intervjuu kao novinarskoj vrsti, a potom kao stilsko-kompozicijskoj vježbi u nastavi. Naglasak je na pojmu intervjua, definicijama, vrstama intervjua i temeljnim postavkama ključnima za oblikovanje intervjua. U nastavi hrvatskoga jezika, odnosno jezičnoga izražavanja najčešće se razlikuju dvije vrste intervjua: stvarni i zamišljeni intervjua. Intervjuom kao vježbom razgovaranja učenici razvijaju kritičko mišljenje, aktivno slušanje i jezične kompetencije. Istraživački dio rada obuhvaća analizu anketnog upitnika koji su učenici anonimno ispunjavali. Rezultati istraživanja pokazuju da učenici osnovnih i srednjih škola poznaju osnovne postavke intervjua, ali da ne posvećuju dovoljno pažnje određenim segmentima intervjua kao što su pravogovor, govorne vrednote, opremanje teksta i poštivanje norme hrvatskoga standardnoga jezika.

Ključne riječi: *govorna vježba, intervjua, stilsko-kompozicijske vježbe, vježbe razgovaranja*

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Intervju kao novinarska vrsta	1
2.1. Vrste intervjuja kao novinarske vrste	2
2.2. Vrste pitanja u intervjuu kao novinarske vrste	3
2.3. Priprema za intervju	4
2.4. Kako odabrati pravu osobu za intervju?	5
3. Intervju kao stilsko-kompozicijska vježba	7
3.1. Intervju kao vježba razgovaranja	8
3.2. Govorni aspekti intervjuja kao vježbe razgovaranja	10
3.3. Pismeni aspekti intervjuja kao vježbe razgovaranja	12
4. Metodologija istraživanja	14
4.1. Predmet i cilj istraživanja	14
4.2. Uzorak istraživanja	14
4.3. Instrument istraživanja	15
4.4. Način provođenja anketiranja	16
5. Rezultati i rasprava	18
5.1. Ostvaraj intervjuja kao govorne vježbe u nastavi hrvatskoga jezika	18
5.2. Pravogovor i govorne vrednote tijekom izvođenja intervjuja	19
5.3. Ostvaraj zamišljenog intervjuja kao govorne vježbe	21
5.4. Ostvaraj stvarnog intervjuja kao govorne vježbe	26
5.5. Izvedbeni koraci stvarnog intervjuja	30
5.6. Ostvaraj intervjuja kao pismene vježbe u nastavi hrvatskoga jezika	33
5.7. Poštivanje norme hrvatskoga standardnog jezika u pisanju intervjuja	34
5.8. Navođenje nadnaslova, naslova, podnaslova i međunaslova u pisanju intervjuja	36
5.9. Planiranje redoslijeda pitanja u intervjuu kao govornoj i pismenoj vježbi	41
6. Zaključak	45
7. Literatura i izvori	47
8. Prilozi	48

1. Uvod

U ovome diplomskome radu riječ će biti o govornim i pismenim aspektima intervjua kao vježbe razgovaranja. Cilj je ovoga rada utvrditi ostvaruju li učenici u nastavi hrvatskoga jezika intervjua kao govornu i pismenu vježbu te poštuju li govorne osobitosti intervjua, odnosno zahtjeve pismene inačice ove stilsko-kompozicijske vježbe. U odnosu na definirani cilj intervjua će se razmatrati najprije na teorijskoj razini, a zatim će uslijediti istraživački dio rada, odnosno prikaz rezultata ankete provedene za potrebe ovoga rada. Rad je podijeljen na poglavlja i potpoglavlja.

U teorijskom dijelu navedene su definicije i vrste intervjua različitih autora koji opisuju intervjua kao novinarsku vrstu. Prikazane su vrste pitanja i njihova funkcija, savjeti za pripremu intervjua te tipovi sugovornika za intervjua. Središnji dio teorijskog dijela rada bavi se intervjumom u kontekstu govornih vježbi, odnosno stilsko-kompozicijskih vježbi. U tom je poglavlju definiran intervjua prema podjelama Stjepka Težaka i Dunje Pavličević-Franić te su prikazani govorni i pismeni aspekti intervjua, koje treba uzeti u obzir u poučavanju intervjua kao vježbe razgovaranja.

Nakon teorijskog pregleda intervjua slijedi istraživački dio rada u kojemu se donosi metodologija istraživanja čijim će instrumentom biti anketni upitnik, zatim predmet i cilj. Nadalje, opisan je uzorak učenika obuhvaćen upitnikom te način provođenja. U posebnom su poglavlju prikazani rezultati provedenoga anketiranja u brojčanim i postotnim omjerima, obrazloženja učeničkih odgovora te rasprava o dobivenim rezultatima. Na kraju rada istaknut je zaključak u kojemu su istaknute najvažnije spoznaje o govornim i pismenim aspektima intervjua kao vježbe razgovaranja.

2. Intervju kao novinarska vrsta

Nemoguće je zamisliti suvremeno novinarstvo bez intervjuu u novinama, na televiziji ili u radijskoj emisiji, stoga će u ovome poglavlju biti prikazane različite definicije intervjuu kao novinarske vrste. Škarićeva (2000) podjela suvremenog govorničkog izražavanja razlikuje četiri temeljne skupine: razgovori, kratki monolozi, govori, i posebne govorne vrste. Intervju definira kao posebnu vrstu razgovora u kojemu dva sugovornika imaju jasno podijeljene uloge. Intervjuistova je zadaća unaprijed oblikovati pitanja i složiti njihov raspored, a za vrijeme samoga razgovora mora prihvatiti sugovornikove improvizacije te svoj cilj ostvariti sukladno tim promjenama. Intervjuist je definiran kao autor intervjuu koji preuzima odgovornost za dane odgovore. On mora unaprijed saznati i proučiti koliko god je moguće o osobi koju se intervjuira ili o temi o kojoj će se raspraviti. (Škarić, 2000)

Intervju kao novinarsku vrstu u kojoj novinar postavlja pitanja, a intervjuirana osoba odgovara na ta pitanja definirao je Weiner. Također navodi da se ista vrsta konverzacije s varijacijama, može ostvariti sa skupinom ljudi (Weiner, 1996., prema: Malović, 2005). Malović (2005) navodi da je intervju važna metoda u ispitivanju o tome što netko zna ili misli o nečemu te da je proces intervjuiranja vrlo osoban. Također navodi da se uglavnom intervjuira osobu od javnog značaja (Malović, 2005). Aktualnost i jezična autentičnost bitne su karakteristike intervjuu koje navodi Silić (2006). Intervju opisuje kao razgovor s osobom o problemima koje treba posebno objasniti kako bi čitatelji, slušatelji i gledatelji mogli steći svoje mišljenje o njima. Uloga je intervjuu čitateljima priopćiti novost i tu novost prikazati kroz sugovornikovo stajalište. Osoba koja vodi intervjuu izravni je posrednik između intervjuirane osobe i čitatelja. Tijekom provođenja intervjuu miješaju se jezični stilovi intervjuista i intervjuirane osobe. (Silić, 2006)

2.1. Vrste intervjuja kao novinarske vrste

U literaturi se mogu pronaći različite podjele intervjuja. Tako neki autori intervjuje razlikuju s obzirom na sadržaj, drugi s obzirom na strukturu, a treći s obzirom na broj sugovornika i trajanje intervjuja. Intervju je zastupljen u raznim područjima (obrazovanje, zdravstvena zaštita, socijalne i javne službe...) te su za svako područje razvijene i različite vrste intervjuja.

Oslanjajući se na način obrade intervjuja, Biškup (1981) razlikuje klasični, kombinirani i improvizirani intervju. Autor naglašava da se intervjui ne mogu podijeliti prema tematici jer tema intervjuja može biti sve ono što javnost zanima. Klasični je intervju onaj intervju za koji se unaprijed pripremaju pitanja i pošalju sugovorniku, a on potom napiše odgovore. Takvi se intervjui najčešće koriste u tisku. U kombiniranom intervjuu intervjuist unaprijed pripremi pitanja te ih daje sugovorniku, ali sugovornik ne piše odgovore. Za improvizirani se intervju priprema samo intervjuist, a intervjuiranome se samo naznačava tema. (Biškup, 1981) Miljković i Rijavec (1999) razlikuju pet tipova intervjuja: strukturirani, nestrukturirani, stresni, panel i grupni intervju. Strukturirani se intervju vodi po prethodno točno određenom planu, dok je nestrukturirani intervju suprotan, odnosno vodi se bez prethodno utvrđene liste pitanja. Stresni intervju namjerno sugovornike čini što stresnijima i nervoznijima jer se takvim intervjuom eliminiraju emocionalno osjetljive osobe. Panel intervju vode dvije ili više osoba s jednim kandidatom, a u grupnom intervjuu se intervjuira više kandidata grupnom raspravom. (Miljković i Rijavec, 1999) Visoka novinarska škola u Stockholmu poučava studente da razlikuju pet tipova intervjuja: činjenični intervju, intervju s gledištem, intervju kao nečiji portret, intervju s učinkom i anketa. Činjenični intervju koristi se prilikom informativnih intervjuja, rekonstruiranja događaja ili intervjuja sa stručnjacima i predstavnicima vlasti, tvrtki, ustanova i udruga. Intervju s gledištem jedan je od najčešćih u televizijskom programu. U takvom intervjuu traže se mišljenja o političkim, gospodarskim, socijalnim i moralnim pitanjima, a od novinara se očekuje pripremljenost i dobro poznavanje teme kako bi se ravnopravno mogao postaviti prema sugovorniku. Intervju kao nečiji portret ne oslikava samo osobu, njezin život i rad nego iznosi i njezina stajališta o raznim temama. Sadržaj je u intervjuu s učinkom ponekad nevažan jer takav intervju kao cilj ima prikazati raspoloženje ili atmosferu, a vodi se prvenstveno zbog funkcije ili društvenog položaja intervjuirane osobe. Od intervjuirane osobe dovoljno je dobiti nekoliko riječi za uspješan intervju s učinkom. Anketa je

zanimljiv način prikupljanja informacija i gledišta slučajnih prolaznika. Cilj je ankete presjek mišljenja o određenoj temi. U anketi se isto pitanje postavlja većem broju osoba, a u montaži se prikazuje uvodno pitanje i spojeni odgovori. Odgovori su najčešće vrlo kratki. Tijekom anketiranja treba imati na umu mjesto i vrijeme snimanja jer se ovisno o tomu mogu susresti različite populacije, a time dolazi i opasnost od manipulacije. (Letica, 2003)

2.2. Vrste pitanja u intervjuu kao novinarske vrste

Ključni dio svakoga intervjuja jesu pitanja. Intervjuist treba pripremiti i jasno oblikovati pitanja koja će postavljati logičkim redom. Najučestalija pitanja u intervjuu jesu otvorena i zatvorena pitanja. Prema Maloviću (2005) otvorena su pitanja indirektnija, nisu prijeteća i omogućuju sugovorniku da se izjasni opširnije, zahtijevaju duže odgovore i iznošenja mišljenja. Zatvorenim se pitanjima treba koristiti kada se želi doznati točan podatak ili neku pojedinost. (Malović, 2005) Letica (2003) navodi da jednostavno formulirana, kratka i konkretna pitanja dovode do izravnijih i sadržajnijih odgovora. Pitanja ne bi smjela biti preduga ni prekratka, odnosno treba paziti da se ne naruši omjer dužine pitanja i odgovora. Intervjuisti moraju imati na umu da je intervju većinom namijenjen prosječnom gledatelju, slušatelju i čitatelju te se sukladno tome mora služiti i primjerenim rječnikom. Dalje se navodi da intervjuist treba izbjegavati pitanja na koja se može odgovoriti s „da“ i „ne“. Bitna pitanja o određenoj temi ili problemu treba postaviti u pravom trenutku, nakon što se intervju razvije i dođe do točke kulminacije. Ne preporučuje se započeti intervju teškim pitanjima odnosno pitanjima koja su za neke sugovornike previše intimna ili se odnose na određene podatke, koji se ne bi smjeli iznositi u javnosti. Na kraju, autor navodi da je nedopustivo postavljati sugestivna pitanja, kako bi se intervjuiranoga navelo na željeni odgovor. Takva pitanja nemaju vrijednost, osim ako se sugovornika želi zbuniti i dovesti ga na tanak led. (Letica, 2003) Sugestivna pitanja opisuju u svojim podjelama Miljković i Rijavec (1999) te Tubbs i Moss (1987). Osim sugestivnih, Tubbs i Moss (1987) opisuju još otvorena, zatvorena, istraživačka i opterećena pitanja. Otvorena i zatvorena pitanja opisana su slično kao kod Malovića. Na otvorena pitanja sugovornik može odgovoriti opširnije i nema ograničenja te se takva pitanja najčešće postavljaju na početku intervjuja kako bi se intervjuirani opustio. Zatvorena pitanja zahtijevaju kraće i direktnije odgovore, a postavljaju se s ciljem usmjeravanja i fokusiranja komunikacije. Istraživačka pitanja potiču sugovornika da elaborira ono što je već spomenuo. Opterećena pitanja u sebi

implicitno sadrže odgovor koje intervjuist želi. Takva su pitanja emocionalno nabijena i sugovornika postavljaju u obrambeni položaj. Sugovornik može izgubiti povjerenje u intervjuista tijekom postavljanja takvih pitanja te razviti negativne osjećaje prema samome intervjuu. (Tubbs i Moss, 1987) Uz sugestivna pitanja Miljković i Rijavec (1999) razlikuju izravna ili zatvorena, otvorena, pitanja za promjenu teme, razvojna pitanja i reflektirajuća pitanja. Na zatvorena pitanja odgovara se kratko poput da, ne, ponekad i sl. Otvorena pitanja zahtijevaju pune odgovore i potiču sugovornika na opširan odgovor. Za usmjeravanje intervju na nova područja o kojima do tada nije bilo riječi koriste se pitanja za promjenu teme. Reflektirajućim pitanjima ponavlja se ono što je već rečeno, ali u obliku novoga pitanja. (Miljković i Rijavec, 1999) Tijekom sastavljanja pitanja za istraživački intervju treba uzeti u obzir cilj istraživanja, odrediti od koga se podaci mogu dobiti, izabrati način prikupljanja podataka te obrade rezultata. Nakon toga sastavljaju se jasna pitanja na koja se želi dobiti odgovor istraživanjem, tj. provođenjem intervju. Breakwell (2001) donosi smjernice za sastavljanje pitanja: pitanja ne bi trebala sadržavati dvije ili više mogućnosti, ne bi trebala implicirati stav prije prelaska na drugu temu, ne bi smjela sadržavati složene riječi ili žargonizme, ne bi smjela biti sugestivna, ne bi smjela sadržavati dvostruke negacije te ne bi smjela tražiti preopširne odgovore. (Breakwell, 2001)

2.3. Priprema za intervju

Napisani su brojni članci koji nude savjete kako provesti dobar intervju te je odgovornost intervjuista da se adekvatno pripremi na intervju uz dane savjete. Letica (2003) navodi da je priprema za intervju ključ uspješnog intervju. Gledatelji, slušatelji i čitatelji imaju pred sobom spontani intervju, međutim za desetominutni intervju potrebna je višednevna priprema, dok intervju od sat vremena zahtijeva desetostruko više vremena za pripremu. Iza intervju krije se mnogo istraživanja, promišljanja, formulacija i planiranja redoslijeda pitanja. Letica navodi da voditelj intervju ne mora biti ravan sugovorniku u poznavanju određene teme, ali je njegova dužnost postaviti prava i inteligentna pitanja i tako ostaviti dojam poznavanja teme. (Letica, 2003)

Za televizijske, radijske i novinske intervjue Ferguson i Patten (1986) predlažu deset pravila za dobru pripremu:

1. Biti pripremljen – Na intervju treba doći informiran i prije nego što se krenu postavljati pitanja.
2. Pripremljena pitanja – Ne treba očekivati da će sugovornik govoriti bez poticaja. Intervjuist treba postavljati pitanja koja ga zanimaju.
3. Dogovoreno vrijeme intervjua – Ne treba očekivati da će sugovornik biti raspoložen za razgovor kad god. Termin razgovora treba unaprijed dogovoriti i ne kasniti.
4. Prikladna odjeća – Nedolično odjeven intervjuist će kod sugovornika izazvati nelagodu i otpor, a samim time i loše, nepotpune odgovore.
5. Gledanje u oči – Sugovornika treba gledati u oči, a ne u bilješke. Savjet je da se piše kraticama ili da se neki podaci zapišu nakon razgovora.
6. Ne postavljati negativna pitanja.
7. Razrada sustava pisanja kratica.
8. Ostaviti mogućnost za idući razgovor – Najaviti sugovorniku mogućnost novog susreta ili telefonskog poziva, u slučaju da još nešto treba provjeriti.
9. Ponijeti tri predmeta: olovku, bilježnicu i „zrno soli“.
10. Provjeriti svoje činjenice – Treba biti siguran u točnost imena, funkcija, datuma i svih ostalih podataka. (Ferguson i Patten, 1986., prema: Malović, 2005)

2.4. Kako odabrati pravu osobu za intervju?

Kao što u literaturi postoje savjeti za pripremu i provedbu intervjua, moguće je pronaći i kriterij odabira prave osobe za intervju te kako ih razlikovati. Mučalo (1996) navodi tri tipa ljudi za intervju: 1. tip vječitog pričalice, 2. tip „zašto baš ja?“ i 3. tip „kapitalca“. Kao glavni kriterij izdvaja aktualnost jer se intervjuom želi privući pozornost. Prvi tip osobe za intervju jest tip vječitog pričalice, koji rado daje intervjue, koristi svaku priliku za eksponiranje vlastitog života i djelovanja te obožava novinare. U tom tipu razlikuje se nekoliko podtipova: tip osobe koji govori samo o sebi, tip osobe koji svojim izjavama preko medija izaziva već svoj idući intervju i tip osobe koji pod svaku cijenu pokušava privući pozornost javnosti. Takvi tipovi ljudi nisu poželjni sugovornici jer su

već rekli sve što su imali za reći ili to što imaju za reći nije osobito zanimljivo i važno. Drugi tip „zašto baš ja?“ autorica opisuje kao osobu koja izbjegava intervju, koja nije sklona novinarima te izbjegava davati izjave čak i u situacijama u kojima se to od te osobe očekuje. Takvi se tipovi osoba uvijek raspituju o razlogu intervjua i temi te traži pitanja unaprijed kako bi se mogao pripremiti. Također, raspituje se za naslove, podnaslove i fotografije, kako bi novinare odbio od daljnjeg intervjuiranja. Autorica ponovno navodi nekoliko podtipova: tip „sumnjičavca“, tip „nemam što reći“, tip „plašljivca“ i tip „ja sam profesionalac“. Tip „sumnjičavac“ je ona osoba koja u svemu traži skrivene namjere. Takav tip osobe nekoliko će puta odbiti intervju, kako bi se uvjerio u upornost novinara. Naposljetku, takav tip osobe pristat će na intervju te će cijeliti trud svoga sugovornika. Tip „nemam što reći“ najneugodnija je vrsta sugovornika jer na sve načine pokušava izbjeći intervju. Takav tip sugovornika ne cijeni intervjuista, a njegovi su odgovori općeniti i nezanimljivi, što rezultira besmislenim intervjuom. Tip „plašljivca“ izdvojit će dio svoga vremena da bude dio intervjua, ali će zahtijevati da se razgovor ne snima te će navoditi razloge zašto on nije dobar kandidat za intervju i tko bi umjesto njega mogao dati bolje odgovore na pitanje. Optimalna je osoba za intervju tip „ja sam profesionalac“. Takve osobe najprije izbjegavaju intervjuista, ali na kraju ipak pristaju na intervju jer javnost ima pravo na odgovore. Taj tip osobe poznaje tehnike intervjua, drži se teme i daje zanimljive i konkretne odgovore, pazi na svoju javnu pojavu i ljubazan je prema intervjuistu. Međutim, ne bude li zadovoljan intervjuom, taj tip osobe drugi put neće pristati na razgovor. Treći tip „kapitalca“ opisan je kao želja svakoga novinara. Takve osobe imaju sve potrebne karakteristike za dobar intervju – zvučno ime, aktualnost teme, informiranost, status i ne boje se neugodnih pitanja. Takvi tipovi često postavljaju protupitanja, stoga je nužna temeljita priprema prije intervjuiranja takvih osoba. (Mučalo, 1996)

3. Intervju kao stilsko-kompozicijska vježba

U klasifikaciji stilsko-kompozicijskih vježbi, ponajprije treba istaknuti kako se pri toj podjeli uzima u obzir i broj sudionika, koje Težak (1974) dijeli na monološke tekstove (jedan sudionik) i dijaloške tekstove (dva ili više sudionika) – dakle, u potonje spada intervju jer se odnosi na dijalog između najmanje dvaju sugovornika. Slično tomu, i Pavličević-Franić (2005) opisuje monološke i dijaloške oblike.

Različiti autori različito definiraju intervju ovisno o području primjene intervjuja. Za nastavničko područje najprikladnije bi bile podjele Ive Škarića, Stjepka Težaka i Dunje Pavličević-Franić. Škarić (2000) razlikuje intervjuje za javnost, radne intervjuje i intervjuje s velikim ličnostima. U intervjuje za javnost ubrajaju se oni koji se objavljuju u medijima. U radne intervjuje svrstavaju se liječničke anamneze, ispitivanja svjedoka u sudstvu i ispitivanja znanja u nastavi. Intervjui s velikim ličnostima sadrže karakteristike izjava i komentara, a jedini razlog zašto ih autor svrstava pod intervjuje je taj što sadrži niz strogo neimproviziranih pitanja. (Škarić, 2000) Težak (1974) navodi da intervju nije toliko koristan, koliko je učenicima atraktivan zbog igre u kojoj se učenici igraju odraslih. Navodi i da intervju, ako je dobro organiziran, može biti koristan za različita područja: za jezičnu kulturu, za opće obrazovanje, za razvoj psihičkih funkcija, za društveno-moralni odgoj (Težak, 1974).

Za nastavu hrvatskoga jezika najprikladnije su Težakove (1974) podjele intervjuja, koji razlikuje stvarni i zamišljeni intervju. Za stvarni intervju autor daje nekoliko mogućnosti intervjuiranja – učenik preuzima ulogu dopisnika školskoga lista i intervjuira članove različitih skupina, intervjuira nastavnika, a u posebnim prigodama mogu se intervjuirati i ravnatelj, predsjednik školskog odbora, novinar ili književnik. Takve vrste intervjuja prikladnije su za izvannastavne aktivnosti kao što su dramska skupina, literarna ili novinarska skupina i sl. Težak (1974) navodi da će stvarni intervju biti kvalitetniji ako se učenicima da stvarna svrha. Učenike treba motivirati za pisanje intervjuja tako što će intervju biti vođeni i pisani za objavljivanje u školskom listu, dječjem časopisu ili lokalnim novinama. Nastavnik treba voditi računa o aktualnosti tematike intervjuja i uputiti učenika kamo da pošalje svoj intervju. Zamišljene intervjuje učenici rado prihvaćaju i pišu u dobi kada su skloni maštanju o vlastitoj budućnosti. Nakon upoznavanja s pojmom intervjuja i osnovnim karakteristikama, učenicima se može zadati zamišljeni intervju u paru – jedan učenik je novinar koji

postavlja pitanja, a drugi učenik daje odgovore u ulozi u kojoj se zamisli. (Težak, 1974) Pavličević-Franić (2005) intervju definira kao razgovor dviju strana koji se provodi s određenom svrhom. Najčešće se provodi sa svrhom upoznavanja intervjuirane osobe i njezinih interesa te kao govorna vježba. (Pavličević-Franić, 2005) Autorica razlikuje zamišljeni i stvarni intervju. Intervju se kao govorna vježba može ostvariti u višim razredima osnovne škole, ali se može provesti i s učenicima četvrtih razreda uz prethodnu pripremu. Pavličević-Franić ističe da je važno naučiti osnovna obilježja intervjuja i elemente koji utječu na njega. Bitno je izabrati zanimljivu temu o kojoj će se razgovarati, razgovor mora biti dinamičan i aktualan, pitanja moraju biti dobro formulirana, a odgovori iscrpni. Također je bitno ponašanje sugovornika. (Pavličević-Franić, 2005) Stvarni intervju opisuje kao „konkretan razgovor dviju stvarnih, živih osoba koji se odvija u realnoj komunikacijskoj situaciji i sa stvarnom svrhom: Na primjer, učenici IV. i V. razreda mogu intervjuirati: *dječjega književnika koji je došao u posjet školi, poznatoga športaša koji u školi promiče zdrav život bez droge i alkohola te športske aktivnosti...*“ (Pavličević-Franić, 2005: 195) Zamišljeni intervju učenici mogu provesti međusobno stavljajući se u poziciju novinara i osobe koja je intervjuirana, primjerice poznati pjevači, glumci, znanstvenici, političari... U toj su dobi učenici skloni maštanju i zamišljanju njih samih u budućnosti te rado provode zamišljene razgovore. (Pavličević-Franić, 2005) Visinko (2010) navodi da je intervju izvrstan oblik jezičnoga izražavanja jer se njime razvija komunikacijska, socijalna, strateška i kulturološka kompetencija. Učenicima je zanimljivo intervjuiranje osoba različite dobi, spola, obrazovanja i zanimanja. (Visinko, 2010)

3.1. Intervju kao vježba razgovaranja

Intervju se prema Težakovoj podjeli svrstava u vježbe razgovaranja te je ta vježba pretežno govorna. Težak navodi da je u vježbama razgovaranja važno stilizirati pitanje i odgovore jer učenici često postavljaju nejasna i neprecizna pitanja te ih loše sintaktički i stilski formuliraju. Nastavnikova je zadaća u tom slučaju pravilno upotrebljavati pitanja, dakle ne postavljati sugestivna, dvoznačna i druga pogrešna pitanja te tako svojim učenicima biti dobar uzor. Sličan problem javlja se i kod učenčkih odgovora. Učenički odgovori često su nepotpuni, netočni, nesuvisli, skraćeni, gramatički netočni te ih nastavnik mora spretno ispravljati. Nastavnikova je zadaća naviknuti učenike da postavljaju razumna, točna i stilski formulirana pitanja koja će pokretati razgovor te da ne odgovaraju dvoznačno, bezvezno i neumjesno na postavljena pitanja (Težak, 1974). Težak navodi

da učenike za intervju treba pripremiti, a sam intervju snimiti kako bi kasnije mogli raspraviti o uspjelosti intervjuja kao govorne vježbe. Njegova priprava za stvarni intervju obuhvaća:

1. Čitanje intervjuja (iz školskog lista, učeničkog časopisa, iz dnevnih novina).
2. Rasprava o pročitanoj, utvrđivanje glavnih obilježja intervjuja (definicija, svrha, način izvođenja, razlike koje proizlaze iz naravi priopćajnih sredstava: novine, radio, televizija).
3. Razgovor o izvedbenim mogućnostima u razredu i upute za izvedbu.
4. Priprava učenika za intervju.
5. Izvedba intervjuja.
6. Raščlamba i prosudba intervjuja.
7. Domaća zadaća: pismeni intervju s roditeljima, prijateljima, susjedima, znancima. (Težak, 2003)

Posebno osmišljena vježba razgovaranja jest i intervju koji se opisuje kao oblik dvostranog razgovora tijekom kojega se pokušava saznati nešto o osobi koju se intervjuira – o njezinome životu, stavovima, interesima, željama... Tijekom intervjuja kao govorne vježbe važno je odabrati temu koja će biti zanimljiva, dinamična i aktualna, a intervjuiste i intervjuirane treba poticati na dobro osmišljavanje pitanje i odgovora. (Pavličević-Franić, 2005) Kao što navodi Težak (1974) i Visinko (2010) intervju je razgovorna vježba koja je učenicima zanimljiva jer intervjuiraju zamišljenu ili stvarnu osobu, dakle moraju istraživati, maštati, kritički promišljati. Zbog svega navedenoga intervju kao razgovorna vježba nema posebnu jezikoslovnu-komunikacijsku vrijednost kao ostale dijaloške vježbe, ali je učenicima vrlo zanimljiv jer zadovoljava njihovu urođenu znatiželju i radoznalost. (Pavličević-Franić, 2005) Budući da se intervju temelji na postavljanju pitanja i davanju odgovora, intervju u nastavi pomaže pri formuliranju upitnih rečenica u 2. licu jednine i množine i u 1. licu jednine, razumijevanju uzročno-posljedičnih veza te identifikaciji mjesta, vremena i osobe s kojom se intervju vodi kroz pitanja. (Pavličević-Franić, 2005)

Intervju se kao vježba razgovaranja na nastavi može dogoditi spontano između nastavnika i učenika ili samo učenika. Međutim, govornom se vježbom smatra onaj razgovor koji je osmišljen tako da se njime ostvaruju ciljevi govornog vježbanja, a to su pravogovorna-gramatička točnost, rečenična melodija, točnost izraza, jasnoća i stilska funkcionalnost rečenice. (Težak, 1974)

Pavličević-Franić (2005) navodi da vježbe razgovaranja moraju biti posebno organizirane, s jasnom izraženom svrhom i zadaćom u izobrazbenome procesu kako bi ispunile svoju jezikoslovnu, didaktičku i pedagošku zadaću. (Pavličević-Franić, 2005) Pri takvim dobro organiziranim vježbama razgovaranja učenik „...razvija sposobnost primjerena i svrhovita usmena izražavanja; pokazuje stupanj jezičnoga znanja i bogatstvo rječnika; usvaja ortoepsko-gramatičku pravilnost; usvaja rečeničnu strukturu, postavljanje pitanja i davanje odgovora; jezičnim jedinicama prilagođava vizualne i auditivne govorno-izražajne vrijednote; ostvaruje tečnost, razumljivost i stilsku funkcionalnost govorenoga izraza.“ (Pavličević-Franić, 2005: 186)

Intervju, odnosno razgovorne vježbe potrebno je uskladiti sa sposobnostima i potrebama učenika te ih što češće provoditi na nastavi jer potiču učenikovu svijest o važnosti govora kao osnovne i najčešće ljudske djelatnosti u ostvarivanju jezične komunikacije. (Pavličević-Franić, 2005) U školama se često zbog preopširnog gradiva izostavlja komunikacija riječju te se provjera znanja zasniva na pismenom testiranju, diktatima i drugim oblicima pismenih zadataka. Ishod zanemarivanja govornih vježbi jest strah od izražavanja te nedovoljna razina jezičnog znanja i pouzdanja za kompetentno razgovaranje na standardnome jeziku. (Pavličević-Franić, 2005) Sukladno tome intervju se često ostvaruje kao pismena vježba za zadaću bez prethodne usmene izvedbe jer zahtijeva manje vremena i priprema.

3.2. Govorni aspekti intervjuja kao vježbe razgovaranja

Kod Pletikos (2008) se pronalazi kriterij procjene govornog izražavanja te se nude smjernice nastavnicima i učenicima za analizu govora na nastavi hrvatskoga jezika. Razlikuju se retorička i govorna obilježja. Retorička se obilježja odnose na verbalni sloj govora, odnosno na sadržaj, ustroj, pragmatičnost, jezik, stil i govornu kulturu. Za analizu obilježja koriste se sljedeće kategorije: tema i strategija, upućenost publici, kompozicija, stil i jezik. Govorna su obilježja zvučni sloj govorne izvedbe odnosno prozodijska i paralingvistička sredstva. Kategorije koje se mogu procjenjivati u izvedbi jesu pripremljenost, govornost, izražajnost, glas, izgovor i tečnost. Osim tih kategorija, Pletikos navodi i neverbalne znakove koji se pojavljuju uz govorno izražavanje, a to su: pogled, mimika i gesta, tijelo govornika, pomoćni mediji i vrijeme. (Pletikos, 2008)

Dakle, govorni aspekti izvedbe govorne su vrednote i jezična pravilnost, stoga ih intervju mora sadržavati. Što se tiče retoričkih obilježja, učenici najprije moraju odabrati važnu temu o kojoj će razgovarati sa sugovornikom, a publici, tj. ostatku razreda razgovor mora biti zanimljiv. Prije intervjua potrebno je, dakle, naznačiti temu, pripremiti sugovornika na moguće fotografiranje i dogovoriti se o autorizaciji te izvijestiti sugovornika o mjestu i duljini trajanja intervjua (Primorac, Šimeg, Šojat, 2010). Kompozicija intervjua mora se razdijeliti na uvod, središnji i završni dio, ali bez očitog prijelaza te se na kraju učenici moraju koristiti prikladnim stilom i jezikom, ovisno o tome tko im je sugovornik. Prema Primorac, Šimeg i Šojat (2010), uvod je vrlo bitan jer se u njemu predstavlja sugovornik kojeg će se intervjuirati, kao i razlog zašto se baš s tom osobom razgovara, čime intervjuist može zainteresirati publiku, odnosno učenik intervjuist ostatak razreda. Nakon uvoda slijedi tekst koji se sastoji od novinarskih pitanja i sugovornikovih odgovora – bitno je naglasiti da je riječ o dijalogu, stoga ga tako treba i voditi, a ne prelaziti u prepričavanje. Također, pitanja trebaju biti razumljiva, jednostavna, ne predugačka, te treba pripaziti kako odgovori na pitanja ne bi bili kraći od samih pitanja. Istaknuti je i da se intervjuist ne treba u svojim pitanjima praviti pametnijim od sugovornika, preporučeno je to znanje ostaviti za neki drugi novinski članak i sl. Pri procjeni govornih obilježja učenici moraju biti pripremljeni na intervju, imati izraženu govornost, odnosno njihova pitanja moraju zvučati spontano i usmjerena sugovorniku, uz pomoć stanki, isticanja i prilagođenog tempa. Izražajnost pri procjeni obuhvaća prozodiju te visinu, glasnoću i tempo. Kod procjene glasa dovoljno je učenicima naglasiti da budu dovoljno glasni da ih svi u razredu čuju. Naposljetku, valja znati i kada je razgovor završen – završen je tada kada se dogovoreno vrijeme za intervju potrošilo, ili ako pak intervjuist nema više pitanja. Jedan novinar, odnosno učenik intervjuist, mora znati procijeniti kad je dobio dovoljno dobrog materijala za željeni članak. (Primorac, Šimeg, Šojat, 2010)

Budući da intervju spada u novinarsko-publicistički stil, u skladu se s tim stilom i njegovim obilježjima valja učenik intervjuist i ponašati. Naime, ovisno o sugovorniku i vrsti intervjua (zamišljeni ili stvarni) intervjuist treba upotrebljavati neutralne načine izražavanja odnosno stilski neobilježene, dok se emocionalno-ekspresivni načini izražavanja, odnosno stilski obilježeni ne preporučuju. Neutralna jezična sredstva prednjače u informativnim, popularizatorskim, prosvjetiteljskim i pedagoškim žanrovima. Dakle, tijekom usmene izvedbe i pismenog ostvaraja intervjua ne treba koristiti prenesena značenja, stilske figure i ekspresivna sredstva jer su ona stilski obilježena (Silić, Pranjaković, 2007).

3.3. Pismeni aspekti intervjua kao vježbe razgovaranja

Iako je intervju pretežno govorna vježba, većinom zahtjeva i pisani dio, koji može biti ili koncept ili gotov rad. Pri čitanju intervjua u raznim novinama i časopisima najprije se uočavaju nadnaslovi, naslovi i fotografije. Primorac, Šimeg i Šojat (2010) navode da je opremanje teksta jednako važno koliko i sam sadržaj teksta jer će površan čitatelj pročitati tekst samo ako ga je privukla dobra oprema. Pojasniti je pobliže što to točno znači i što se sve očekuje od jednog učenika intervjuišta nakon uspješno obavljenog usmenog intervjua neke osobe.

Naslov, nadnaslov i podnaslov čine opremu teksta u užem smislu ili naslovnu cjelinu, dok međunaslovi, potpisi pod fotografijama i tekst u okvirima čine opremu u širem smislu. Nadnaslov sadrži opće podatke o glavnom tekstu: tko, što i gdje. Odlike nadnaslova jesu jasnoća i sažetost. U školskim se listovima nadnaslov i naslov često izjednačuju što nije dobro jer se nadnaslov i naslov trebaju pisati i shvaćati kao odvojene cjeline. Naslov je najvažniji dio opreme intervjua. Autori naslov opisuju kao kratku, zanimljivu misao, rečenicu, poruku ili isječak koji jasno i sažeto govori o čemu je riječ u tekstu. Naslov je grafički odvojen od tijela teksta, a napisan je većim i drugačijim fontom te je zapravo samostalan tekst. O naslovu ovisi hoće li tekst biti pročitao do kraja ili neće biti pročitao uopće. Ako čitatelja privuče naslov, potražiti će dodatne informacije o tekstu u podnaslovima te će odlučiti hoće li nastaviti čitati ili ne. Podnaslovi su najdulji dijelovi u naslovnoj cjelini te je njihova zadaća čitatelja nešto više informirati o sadržaju teksta. Najčešće sadrži najvažnije rečenice iz teksta, a može se vidjeti i izvučeni dio iz osnovnog teksta, dok se rijetko viđa sažetak teksta koji slijedi. Dulji tekst bi u pravilu trebao sadržavati najmanje dva međunaslova kako bi tekst bio podijeljen na tri dijela. Međunaslovi čine tekst vizualno zanimljivijim i dinamičnijim te dodatno ističu njegov sadržaj. Tekst u okviru nije obavezan dio teksta. U okviru se objavljuju najzanimljiviji dijelovi teksta, a najčešće imaju i vlastite naslove. Treba razlikovati potpise pod fotografijama i potpise autora fotografija. Potpis pod fotografijom najčešće je jedna rečenica koja objašnjava fotografiju. (Primorac, Šimeg i Šojat, 2010)

Učenik intervjuišta može snimiti intervju s drugim učenikom, a zatim ga obraditi. Obrada intervjua omogućava učeniku intervjuištu izmijeniti redosljed pitanja, odnosno tijekom intervjua, a može čak izbaciti suvišne dijelove, sve dok ne mijenja sadržaj onoga što je sugovornik rekao. Često se odgovori na pitanja ne mogu doslovno prepisati te je zadatak učenika da tekst oblikuje u skladu s jezičnim zakonitostima. Intervju se potom šalje sugovorniku na autorizaciju i tek nakon što se on s

time složi ili predloži izmjene koje intervjuist mora uvažiti, intervju je spreman za objavu. Uz intervju je poželjno dodati i fotografiju osobe s kojom je vođen intervju te ga završiti nekom sugovornikovom ili autorskom misli koja će zaokružiti intervju i dodati mu logičan kraj (Primorac, Šimeg i Šojat, 2010).

Valja stoga napomenuti da učenik intervjuist treba biti vrlo spretan u prilagođavanju usmenog intervjuja pisanoj inačici. Naime, u pisanome tekstu nerijetko su potrebne intervencije prilagođavanja rečenica, budući da intervjuirana osoba u usmenoj inačici intervjuja može praviti stanke, koristi poštalice, a također može nešto i nerazgovijetno izreći pa je zadatak učenika intervjuista prepoznati što je osoba htjela reći i prenijeti njezinu misao, odnosno odgovor na papir. Također učenik koji piše intervju treba poštivati standardnojezičnu normu. Dakle, ako je intervjuirana osoba pogrešno izgovorila neku riječ, učenikov je zadatak napisati intervju koji slijedi pravopisnu (zadaci/zadatci, vrjednovati/vrednovati), fonološku ([otšetati] zapisuje *odšetati*), morfološku (*ja bi zapisuje ja bih*), sintaktičku (*Ana uzme olovku.*, a ne *Olovku uzme Ana.*), leksičku (*Odgodio sam ispit za sljedeći tjedan.*, a ne *Odložio sam ispit za sljedeći tjedan.*) i stilističku normu.

4. Metodologija istraživanja

Za potrebe ovoga rada provedeno je istraživanje o govornim i pismenim aspektima intervjua kao vježbe razgovaranja. U nastavku će se razložiti predmetni cilj rada i način provođenja ispitivanja.

4.1. Predmet i cilj istraživanja

Predmetom su istraživanja govorni i pismeni aspekti intervjua kao govorne vježbe, a to znači govorne vrednote, odnosno prema intervjua u pismenome obliku te jezična točnost. Cilj je utvrditi ostvaruju li učenici u nastavi hrvatskoga jezika intervjua kao govornu i pismenu vježbu te poštuju li govorne osobitosti intervjua, odnosno zahtjeve pismene inačice ove stilsko-kompozicijske vježbe.

4.2. Uzorak istraživanja

Anketiranje je provedeno na odabranu uzorku koji je obuhvatio 50 učenika iz 4 različite škole. U anketiranju je sudjelovalo 28 učenika osnovnih škola iz dvije različite osnovne škole¹ te 25 učenika srednjih škola iz dvije različite škole². Od 28 učenika osnovnih škola, sudjelovala su 24 učenika sedmoga razreda i 4 učenika osmoga razreda. Od 25 učenika srednjoškolskog uzrasta, sudjelovalo je 15 učenika prvoga razreda i 10 učenika drugoga razreda. Od ukupnog broja ispitanika, 22 ispitanika muškoga su spola, a 31 ženskoga spola. Podaci o uzorku učenika prikazani su u Tablici 1.

¹ Osnovna škola Gradište (Gradište) i Osnovna škola Ivana Kozarca (Županja).

² Gimnazija Županja (Županja) i Gimnazija Matije Antuna Reljkovića (Vinkovci).

Tablica 1: Uzorak

Uzorak	Broj ispitanika:	Postotak:
Ukupno:	53	100 %
Muški spol:	22	41,5 %
Ženski spol:	31	58,5 %
Osnovne škole:	28	52,8 %
Srednje škole:	25	47,2 %
Sedmi razred:	24	45,3 %
Osmi razred:	4	7,5 %
Prvi razred srednje škole:	15	28,3 %
Drugi razred srednje škole:	10	18,9 %

4.3. Instrument istraživanja

U istraživanju o govornim i pismenim aspektima intervjua kao govorne vježbe podaci su prikupljeni metodološkim postupkom anketiranjem. Anketa³ je za sve sudionike bila anonimna, a sastojala se od devet tvrdnji. Prva se tvrdnja odnosila na to koliko često učenici ostvaruju intervju kao govornu vježbu na nastavi hrvatskoga jezika. Druga je tvrdnja tražila izjašnjavanje učenika o tome koliko obzira posvećuju pravogovoru (jezična pravilnost) i govornim vrednotama (brzina govora, jačina glasa, visina glasa, naglasak, stanke). Treća se tvrdnja odnosila na čestotnost provedbe zamišljenog intervjua kao govorne vježbe na nastavi hrvatskoga jezika, a iduća se tvrdnja odnosila na čestotnost provedbe stvarnog intervjua kao govorne vježbe. U petoj su tvrdnji bili

³ Anketa se nalazi u Prilogu 1.

navedeni koraci izvedbe stvarnoga intervjua (1. čitanje intervjua, 2. rasprava o pročitanom, utvrđivanje glavnih obilježja intervjua, 3. razgovor o izvedbenim mogućnostima u razredu, upute za izvedbu, 4. priprava učenika za intervju, 5. izvedba intervjua, 6. raščlamba i prosudba intervjua, 7. domaća zadaća: pismeni intervju s roditeljima, prijateljima, susjedima...) te su učenici morali označiti koje korake ostvaruju na nastavi hrvatskoga jezika, a koje ne. Šestom se tvrdnjom od učenika tražilo izjašnjavanje o čestotnosti provedbe intervjua kao pismene vježbe. Sljedeće dvije tvrdnje tražile su učenikovo izjašnjavanje o poštivanju norme hrvatskoga standardnoga jezika te o pisanju nadnaslova, naslova, podnaslova i međunaslova u intervjuu. Na kraju su se učenici izjašnjavali o tome planiraju li redosljed pitanja u intervjuu kao govornoj i pismenoj vježbi. Osim navedenih tvrdnji, učenici su se na početku upitnika izjašnjavali o svom spolu, školi i razredu koji pohađaju.

Uz osam tvrdnji ponuđena je skala s pet mogućih odgovora: *nikad (1), rijetko (2), ponekad (3), često (4) i uvijek (5)* pri čemu su učenici trebali označiti jedan odgovor. Uz jednu su tvrdnju (koraci izvedbe stvarnoga intervjua, odnosno peta tvrdnja) učenici morali označiti odgovor *da* ako su određeni korak ostvarivali na nastavi hrvatskoga jezika ili odgovor *ne* ako određeni korak nisu ostvarivali. Uz dio se tvrdnji tražilo učenikovo obrazloženje odgovora (ostvarivanje zamišljenog intervjua kao govorne vježbe, ostvarivanje stvarnog intervjua kao govorne vježbe, pisanje nadnaslova, naslova, podnaslova i međunaslova te planiranje redosljeda pitanja u intervjuu kao govornoj i pismenoj vježbi). U nastavku rada prikazani su svi rezultati u brojčanom i postotnom omjeru posebno za učenike osnovnih škola, a posebno za učenike srednjih škola. Učenička su obrazloženja u cijelosti prikazana u izvornom obliku te su kratko interpretirana. Anketiranje je provedeno početkom prosinca 2021. godine.

4.4. Način provođenja anketiranja

Učenici su kontaktirani putem društvene mreže „Facebook“ te su anketu rješavali u digitalnom obliku odnosno pomoću platforme „Google Obrasci“⁴. Platforma „Google Obrasci“ automatski

⁴ Stožer civilne zaštite Republike Hrvatske je 16. studenog 2021. uveo mjeru o obveznim COVID potvrdama i testiranjima u školama i obrazovnim institucijama te zbog toga odlazak u školu radi anketiranja učenika nije bio moguć te je anketiranje provedeno pomoću platforme „Google Obrasci“.

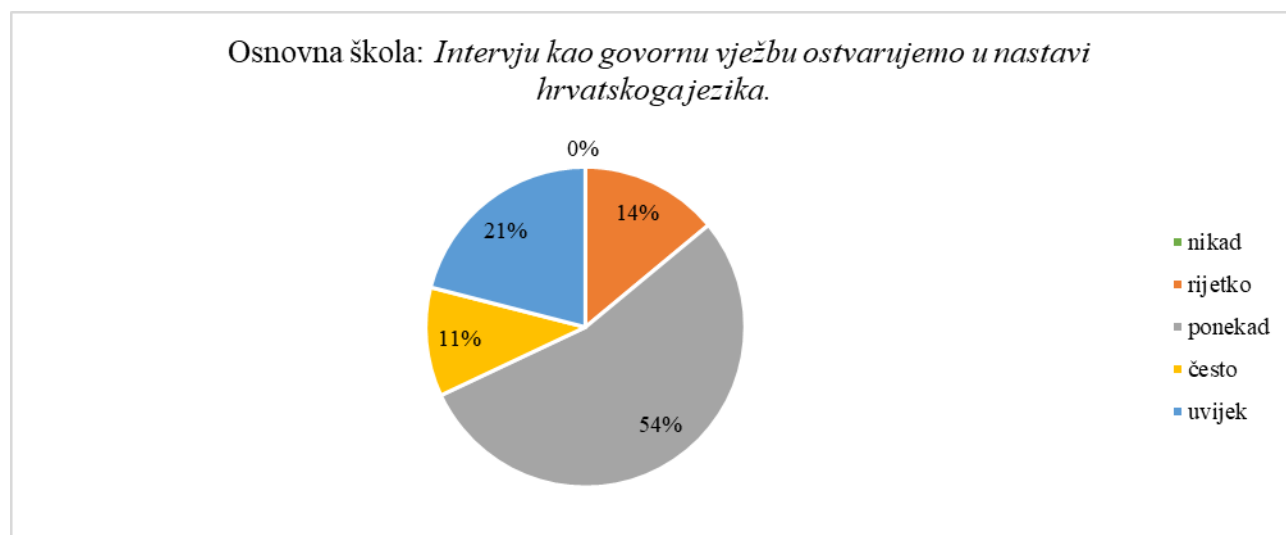
obrađuje unesene podatke te ih prikazuje brojčano i grafički. Platforma nudi sažetak svih pitanja, ali je moguće pogledati i statistiku za svako pitanje posebno ili pregledati anketu svakog ispitanika. Ovakav način anketiranja omogućuje bržu i pregledniju obradu dobivenih podataka.

5. Rezultati i rasprava

U ovome će se poglavlju prikazati rezultati istraživanja dobiveni provedenom anketom. Rezultati će biti prikazani po tvrdnjama iz upitnika uspoređujući odgovore i obrazloženja učenika osnovnih i srednjih škola u zasebnim potpoglavljima.

5.1. Ostvaraj intervjuja kao govorne vježbe u nastavi hrvatskoga jezika

Uz tvrdnju *Intervju kao govornu vježbu ostvarujemo u nastavi hrvatskoga jezika* najviše se učenika osnovne škole izjasnilo odgovorom *ponekad*, njih 15 (54 %), a odgovorom *uvijek* izjasnilo se 6 učenika (21 %). Nadalje, 4 su učenika (14 %) označila odgovor *rijetko*, a odgovor *često* označila su 3 učenika (11 %). Odgovorom *nikad* nije se izjasnio ni jedan učenik. Rezultati su prikazani u slici 1.

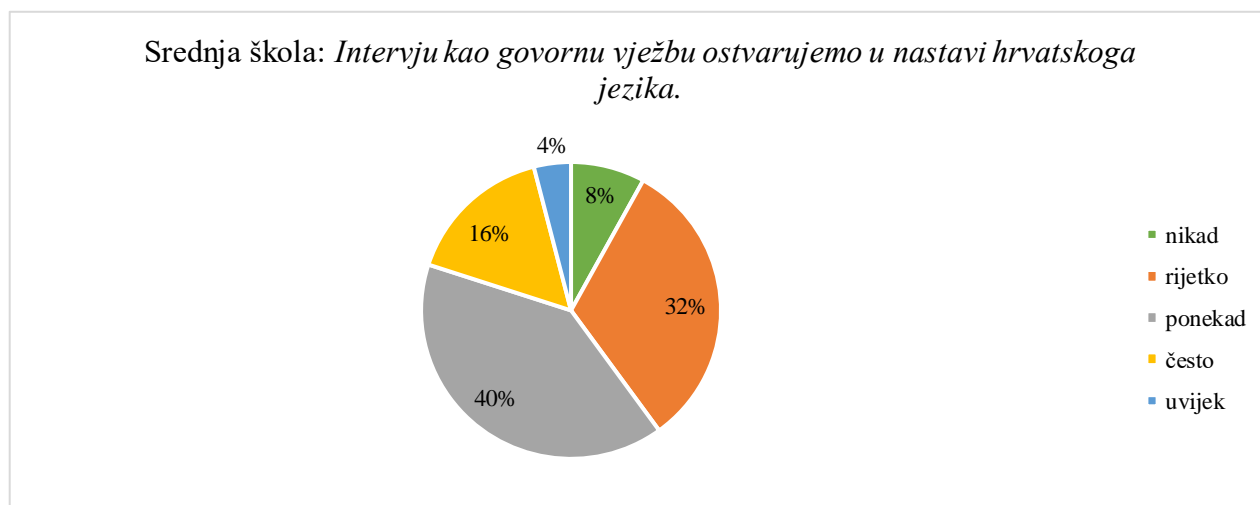


Slika 1: Osnovna škola: Ostvaraj intervjuja kao govorne vježbe u nastavi hrvatskoga jezika

Na temelju rezultata prve tvrdnje vidljivo je da učenici osnovnih škola u najvećoj mjeri intervju ostvaruju *ponekad*. S obzirom na to da se učenici tek upoznaju s pojmom i sastavnicama intervjuja ovaj je odgovor zadovoljavajući. Ohrabrujući je podatak da ni jedan učenik nije označio odgovor

nikad, a to znači da su svi ispitanici osnovnih škola barem upoznati s intervjuom kao govornom vježbom.

Uz navedenu tvrdnju najveći broj učenika srednje škole izjasnio se također odgovorom *ponekad*, njih 10 (40 %). Nadalje, odgovorom *rijetko* izjasnilo se 8 učenika (32 %), a 4 su se učenika (16 %) izjasnili odgovorom *često*. Odgovor *nikad* označila su 2 učenika (8 %), a odgovor *uvijek* 1 učenik (4 %). Rezultati su prikazani slikom 2.



Slika 2: *Srednja škola: Ostvaraj intervju kao govorne vježbe u nastavi hrvatskoga jezika*

Učenici srednjih škola ovu su tvrdnju ocijenili slično kao i osnovnoškolci, a to znači da se intervju kao govorna vježba provodi *ponekad*. Ranije je navedeno da intervju kao govorna vježba u nastavi hrvatskoga jezika razvija komunikacijske sposobnosti učenika te je potrebno češće provoditi intervju kao govornu vježbu na nastavi hrvatskoga jezika.

5. 2. Pravogovor i govorne vrednote tijekom izvođenja intervjuja

Uz tvrdnju *Tijekom izvođenja intervjuja kao govorne vježbe osobit obzir posvećujem pravogovoru (jezična pravilnost) i govornim vrednotama (brzina govora, jačina glasa, visina glasa, naglasak, stanke)* najveći je broj učenika osnovne škole označio odgovor *ponekad*, njih 12 (43 %). Slijedi odgovor *često*, koji je označilo 9 učenika (32 %). Učenici koji *uvijek* posvećuju osobit obzir

pravogovoru i govornim vrednotama jest njih 6 (21 %), a 1 je učenik (4 %) označio odgovor *rijetko*. Odgovor *nikad* nije bio odabran. Rezultati su prikazani u slici 3.



Slika 3: Osnovna škola: Pravogovor i govorne vrednote tijekom izvođenja intervjua

S obzirom na to da su ispitanici učenici sedmih i osmih razreda te da su već ovladali velikim jezičnim sadržajima hrvatskoga jezika, za očekivati je da većina ispitanika tijekom govornih vježbi posvećuje osobit obzir pravogovoru i govornim vrednotama.

Najveći broj učenika srednje škole, njih 11 (44 %) označilo je navedenu tvrdnju odgovorom *često*. Odgovorom *uvijek* izjasnilo se 8 učenika (32 %), a 6 je učenika (24 %) označilo odgovor *ponekad*. Odgovori *nikad* i *rijetko* nisu odabrani od strane učenika srednjih škola. Rezultati su prikazani slikom 4.



Slika 4: Srednja škola: Pravogovor i govorne vrednote tijekom izvođenja intervjua

Među srednjoškolcima se uočava ozbiljan pristup pravogovoru i govornim vrednotama što je izrazito pohvalno. Više od dvije trećine ispitanika izjasnilo se najvišim ocjenama glede ove tvrdnje.

5.3. Ostvaraj zamišljenog intervjua kao govorne vježbe

O tvrdnji *U nastavi hrvatskoga jezika ostvarujemo zamišljeni intervjua kao govornu vježbu*, 11 učenika (39 %) osnovnih škola izjasnilo se ocjenom tri koja označuje odgovor *ponekad*. Odgovorom *često* izjasnilo se 8 učenika (29 %), 5 učenika (18 %) izjasnilo se odgovorom *uvijek*, 3 učenika (11 %) odgovorom *rijetko*, a 1 je učenik (3 %) ocijenio ovu tvrdnju ocjenom jedan koja označava odgovor *nikad*. Rezultati su prikazani slikom 5.



Slika 5: Osnovna škola: *Ostvaraj zamišljenog intervjuja kao govorne vježbe*

Na ovo se pitanje tražilo i obrazloženje odgovora, a to su učinila 24 učenika (85 %) osnovnih škola. Njihova se obrazloženja ocjena navode u primjerima (1), (1a), (1b), (1c), (1d).

(1) *nikad*

Nikada nisam sudjelovao u zamišljenom intervjuu i ne znam što je.

Samo jedan učenik tvrdi da *nikad* u nastavi hrvatskoga jezika nije ostvario zamišljeni intervju kao govornu vježbu te je naveo da ne zna što je. Taj je podatak neočekivan jer se učenici u toj dobi trebaju upoznati sa stvarnim i zamišljenim intervjuom jer su propisani Nacionalnim kurikulumom za nastavni predmet Hrvatski jezik.

(1a) *rijetko*

To radimo povremeno. / Ne sjećam se. / Samo jednom smo za lektiru morali pisati intervju s autorom lektire.

Obrazloženja uz odgovor *rijetko* malobrojna su. Zanimljiv je odgovor učenika koji navodi da su zamišljeni intervju na nastavi hrvatskoga jezika ostvarili kao pismenu vježbu u okviru književnosti, iako se tražio ostvaraj govorne vježbe.

(1b) *ponekad*

Još nismo detaljno učili. / Ostvarujemo zamišljeni intervju ponekad kad radimo književnost. / Radila sam zamišljeni intervju, morali smo ga izvesti u paru pred ostatkom razreda, ali je bio jako kratak. / Imali smo

zamišljeni intervju na nastavi hrvatskoga jezika kad smo obrađivali lektiru. / Da, radimo zamišljeni intervju. / Da, ostvarujemo. / Da, radimo ga bi znali bolje komunicirati s drugim ljudima. / Na satu hrvatskog smo jednom morali voditi zamišljeni intervju s piscem lektire.

Učenici osnovnih škola tvrde da su *ponekad* ostvarivali zamišljeni intervju kao govornu vježbu te su ga izvodili pred ostatkom razreda u paru ili samostalno ili su vodili razgovor s piscem lektire. Među ovim obrazloženjima vidljivo je da se zamišljeni intervju provodi najčešće u okviru domene „književnost i stvaralaštvo“.

(1c) često

Radili smo ga često, ali nismo detaljno obrađivali. / Puno puta smo radili zamišljeni intervju i rado sudjelujem. / Ostvarivala sam zamišljeni intervju na nastavi hrvatskog jezika često kao govornu vježbu, ali samo kad radimo književnost. / Vježbamo govor pred publikom. / Sudjelovala sam u zamišljenom intervjuu često. Vodili smo razgovor s književnikom, s omiljenom poznatom osobom, s budućim i prošlim sobom. / Rado sudjelujem u zamišljenim intervjuima zato što mogu birati s kime želim voditi razgovor. / Da, ostvarujemo zamišljeni intervju. / obrađivali smo zamišljeni intervju.

Učenici su odgovor *često* oprimjerali svojim iskustvom zamišljenog intervjuja u nastavi hrvatskoga jezika. Naveli su da su vodili razgovore s književnicima, poznatim osobama i što je posebno zanimljivo, s budućim i prošlim osobama njih samih. Ovaj odgovor navodi na to da se zamišljeni intervju može integrirati i u domeni „komunikacija i jezik“ jer su učenici govorili u prošlim i budućim vremenima.

(1d) uvijek

To je vježba koju smo puno puta radili. / Radimo zamišljene intervjuje da bismo znali voditi razgovor s različitim tipovima ljudi. / Pa lakše će nam biti pričati na velikim skupovima ljudi ako se u školi zamislimo da razgovaramo s nekom zamišljenom osobom. / Na satu hrvatskoga jezika često radimo zamišljene intervjuje, tako proširujemo naše znanje i vokabular.

Kao što je ranije navedeno, intervju kao govorna vježba potiče učenike da se oslobode straha od govorenja. To su primijetili i učenici jer navode da rado sudjeluju u zamišljenim intervjuima kako bi mogli razgovarati s različitim tipovima ljudi i s velikim skupinama.

Što se tiče učenika srednjih škola, 7 učenika (28 %) dalo je odgovor *nikad* te isto tako 7 učenika (28 %) odgovor *ponekad*. Odgovor *rijetko* označilo je 6 učenika (24 %). Nadalje, 3 su

učenika (12 %) označila odgovor *često*. Odgovor *uvijek* obilježila su 2 učenika (8 %). Rezultati su prikazani slikom 6.



Slika 6: Srednja škola: Ostvaraj zamišljenog intervjuja kao govorne vježbe

Obrazloženja svojih odgovora dalo je 19 učenika (76 %) srednjih škola. Njihovi su odgovori u primjerima (2), (2a), (2b), (2c), (2d) grupirani po vrijednostima koje su za ovu tvrdnju dali.

(2) *nikad*

Ne radimo zamišljeni intervju na nastavi hrvatskoga jezika. / Ne ostvarujemo intervju u školi, razlog tomu nije mi poznat. / Nikad nismo radili zamišljeni intervju. / Na satu hrvatskog jezika nismo obrađivali zamišljeni intervju. / Ne sjećam se da smo radili zamišljeni intervju na nastavi hrvatskoga jezika u srednjoj školi. / Nismo radili zamišljeni intervju.

Učenički odgovori o zamišljenom intervjuu kao govornoj vježbi vrlo su neočekivani jer je velik broj učenika naveo da nisu ostvarivali zamišljeni intervju u nastavi hrvatskoga jezika. Ranije je navedeno da zamišljeni intervju poboljšava kritičko mišljenje te bi bilo korisno integrirati ga u nastavu jezičnog izražavanja.

(2a) *rijetko*

Do sada smo samo rekli definiciju intervjuja, nismo baš nešto pretežito obradili intervju tako da nismo radili nikakav zamišljeni intervju. / Ne radimo često intervju na satima hrvatskog jezika. / Zamišljeni intervju rijetko primjenjujemo u nastavi u srednjoj školi. Dok sam pohađao osnovnu školu često smo imali zamišljeni intervju na satu hrvatskoga. / Na nastavi hrvatskoga jezika rijetko ostvarujemo zamišljeni intervju kao

govornu vježbu, češće ga ostvarujemo kao pismenu vježbu. / Nismo ostvarili zamišljeni intervju, iako bih rado htio da jesmo.

U navedenim se obrazloženjima posebno ističe jedno u kojemu učenik navodi da se zamišljeni intervju rijetko primjenjuje u nastavi hrvatskoga jezika u srednjoj školi te da se češće primjenjivao u osnovnoj školi. Drugi je učenik naveo da se zamišljeni intervju češće provodi kao pismena vježba, što potvrđuje tvrdnju da usmeni ostvaraj zahtijeva više vremena i truda.

(2b) *ponekad*

Pomoću zamišljenih intervjuja vježbamo govor. / Ponekad to radim. / Tijekom nastave hrvatskoga jezika postojali su sati na kojima smo učili kako se ponašati za vrijeme intervjuja te kako pravilo davati odgovore na postavljena pitanja. Također, učili smo kako je pravilno formirati pitanje za izradu intervjuja. Tijekom izvođenja intervjuja, kao govorne vježbe, posvećujem pažnju jezičnom pravogovoru, no on nije uvijek ispravan. / Zamišljeni intervju nije primjer čestog događanja u nastavi hrvatskoga jezika, ali ne znači da ga nismo radili.

Obrazloženja koja su dana uz odgovor *ponekad* ukazuju na to da učenici nisu upućeni u zamišljeni intervju, ali da ipak znaju koje su sastavnice intervjuja, kako oblikovati pitanja i kako se ponašati tijekom intervjuja, što je izrazito pohvalno.

(2c) *često*

Da, često ostvarujemo zamišljene intervjuje na nastavi hrvatskoga. Mislim da je to vrlo dobra govorna vježba kojom možemo razvijati svoje govorničke sposobnosti i odbaciti sram tijekom izvođenja intervjuja jer razgovaramo sa zamišljenom, a ne stvarnom osobom. / Do sad nismo sastavljali zamišljeni intervju, ali smo obrađivali neke primjere.

U ovim se obrazloženjima uz odgovor *često* mogu iščitati učenička razmišljanja o zamišljenom intervjuu kao govornoj vježbi u kojoj do izražaja dolaze njihove retoričke sposobnosti. Vrlo je pohvalno što su učenici sami uočili prednosti zamišljenog intervjuja kao govorne vježbe.

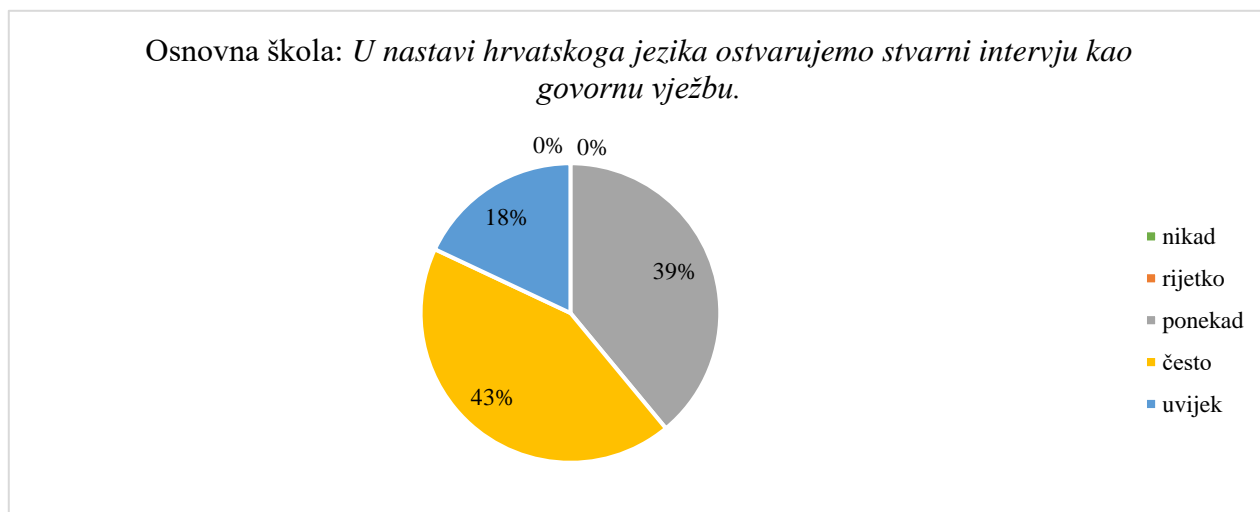
(2d) *uvijek*

Najčešće ga koristimo kao zamišljeni intervju s nekom poznatom osobom. / Zamišljene intervjuje smo dosta na nastavi radili i veselim se toj vježbi jer mogu birati s kime ću voditi intervju, a nastavnica nam da smjernice koje moramo ostvariti. Na nama je da sami sve ostalo osmislimo.

Iz obrazloženja uz odgovor *uvijek* iščitava se pozitivan stav učenika prema zamišljenom intervjuu. Vidljivo je da se učenici vesele toj govornoj vježbi jer mogu biti kreativni i istraživati o zamišljenom sugovorniku.

5.4. Ostvaraj stvarnog intervjua kao govorne vježbe

Osnovnoškolci su tvrdnju *U nastavi hrvatskoga jezika ostvarujemo stvarni intervju kao govornu vježbu* najviše vrednovali ocjenom *često*, njih 12 (43 %). Ocjenu *ponekad* označilo je 11 učenika (39 %). Najmanji broj učenika, njih 5 (18 %) smatra da stvarni intervju ostvaruju *uvijek* u nastavi hrvatskoga jezika kao govornu vježbu. Nitko od učenika nije odabrao odgovor *nikad* ili *rijetko*. Rezultati ove tvrdnje prikazani su slikom 7.



Slika 7: Osnovna škola: *Ostvaraj stvarnog intervjua kao govorne vježbe*

Uz ovu su tvrdnju učenici mogli obrazložiti svoju ocjenu, a to su učinila 23 učenika (82 %). Obrazloženja osnovnoškolaca prikazani su u primjerima (3), (3a), (3b).

(3) *ponekad*

Radimo stvarni intervju, kako bismo se naučili govoriti pred publikom. / Morali smo snimati stvarne intervjuje s roditeljima i ostatkom ukućana. Postavljali smo im pitanja o njihovom životu. / Još nismo detaljno učili kako napraviti intervju s nekom osobom, ali smo ponekad morali postaviti roditeljima neka pitanja i to izvesti u razredu pa mislim da je to slično. / Da, imali smo stvarni intervju jedni s drugima na hrvatskom. / Nismo često radili intervju, ali ponekad moramo ispitivati jedni druge i kasnije ponovno izvesti taj razgovor pred ostatkom razreda. / Pa ponekad samo radimo. / Ne radimo baš stvarni intervju. / U intervjuu je jako bitan govor pa potom i vježbamo hrvatski.

Uz tvrdnju o stvarnom intervjuu kao govornoj vježbi učenici su navodili da *ponekad* obrađuju stvarni intervju na način da intervjuiraju jedni druge u razredu ili ukućane. Učenici su svojim obrazloženjima prikazali da razumiju važnost govornih vježbi jer *vježbaju hrvatski*.

(3a) često

Da, imala sam prilike sudjelovati u stvarnom intervjuu na nastavi hrvatskoga jezika. / Učimo se govoriti pred razredom tako što izvodimo stvarne intervjuje. Nastavnica nam da smjernice koja pitanja postavljati i kako oblikovati odgovore. / Za zadaću često moramo napraviti intervju i onda ga izvesti u razredu. / Ne znam točno, ali radili smo nekoliko puta stvarni intervju. Najviše u paru s kim sjedimo. / Nekada to radimo da bismo poboljšali svoju komunikaciju. / Ponekad radimo intervju s obitelji i prijateljima. / Radimo to da poboljšamo svoj javni nastup, da se ne bojimo govoriti pred razredom i da se ljepše izražavamo. / Na satu hrvatskoga jezika s učiteljicom i međusobno radimo jedni između drugih stvarne intervjuje. / Da, radili smo stvarni intervju na hrvatskom. / Kao projektni zadatak smo morali ispitati naše ukućane o određenoj temi te napisati cjeloviti intervju o tome.

Iz učeničkih se odgovora može iščitati da se u nastavi hrvatskoga jezika stvarni intervju kao govorna vježba primjenjuje učestalije od zamišljenog intervjuja. Pohvalno je što nastavnici učenicima daju smjernice za izradu intervjuja, ali im ipak daju slobodu izražavanja. Učenici su naveli da najčešće stvarni intervju *rade u paru s kim sjede*.

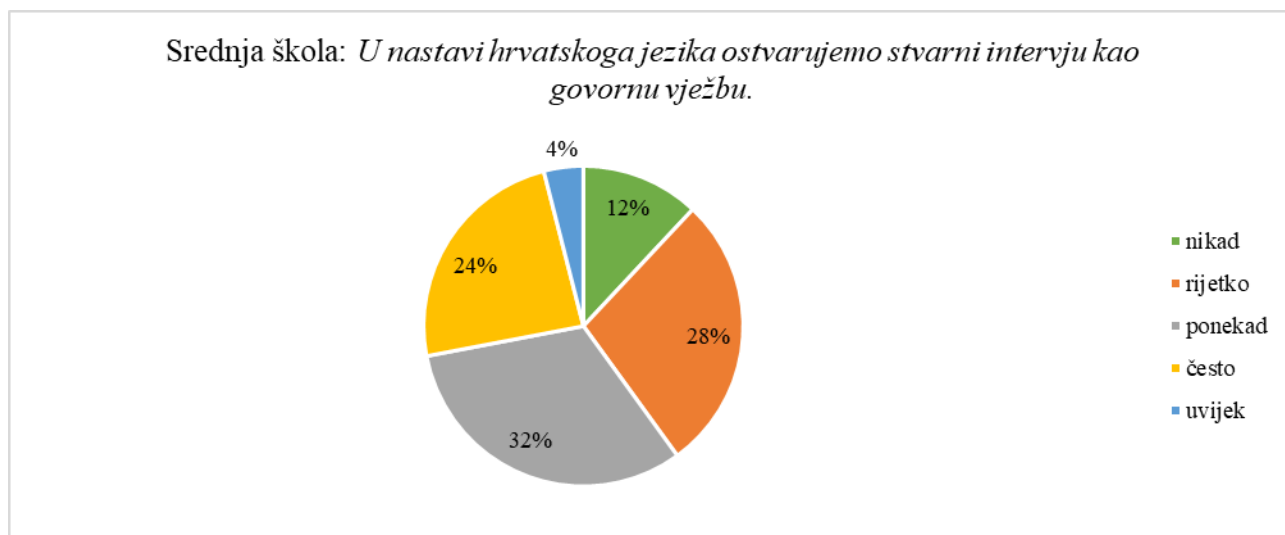
(3b) uvijek

Radimo stvarne intervjuje kako bi nam bilo lakše za budućnost kad budemo morali s nekim razgovarati. / Zbog komuniciranja s drugim osobama radimo stvarne intervjuje. Na nastavi kad radimo u paru uvijek želim biti ona osoba koja postavlja pitanja jer ima manje posla. / Stvarni intervjui nam pomažu da prebrodimo strah od govorenja i postavljanja raznih pitanja različitim osobama. / Da, ostvarujemo stvarne intervjuje u nastavi hrvatskog jezika. Iako mi nije omiljeni zadatak na nastavi jer mi se ne da smišljati pitanja radimo ga često. / Uče nas kako se pripremiti za buduće intervjuje za posao, ankete, seminare i slično.

Uz odgovor *uvijek* posebno su zanimljiva dva obrazloženja učenika koja su oprečna. Jedna je učenica navela da tijekom vježbe želi biti *ona osoba koja postavlja pitanja jer ima manje posla*. Ovaj učenički odgovor može sugerirati da učenik nije upoznat sa složenošću intervjuja i zadataka njegovih sudionika. Drugi je učenik naveo da nema volje *smišljati pitanja*, što govori o pasivnosti učenika tijekom ove govorne vježbe.

O tvrdnji *U nastavi hrvatskoga jezika ostvarujemo stvarni intervju kao govornu vježbu*, 8 učenika (32 %) srednjih škola izjasnilo se ocjenom tri koja označava odgovor *ponekad*. Odgovorom *rijetko* izjasnilo se 7 učenika (28 %), 6 učenika (24 %) izjasnilo se odgovorom *često*, odgovorom

nikad izjasnila su se 3 su učenika (12 %), a jedan učenik (4%) odgovorom *uvijek*. Rezultati ove tvrdnje prikazani su slikom 8.



Slika 8: Srednja škola: Ostvaraj stvarnog intervjua kao govorne vježbe

Ova je tvrdnja u anketnom upitniku nudila mogućnost obrazlaganja dane ocjene. Tu je mogućnost iskoristilo 20 srednjoškolaca (80%). Učenička obrazloženja ocjena prikazana su u primjerima (4), (4a), (4b), (4c), (4d).

(4) *nikad*

Ne radimo stvarne intervjue na nastavi hrvatskoga jezika, samo na engleskom i njemačkom. / Ne ostvarujemo stvarne intervjue u školi, razlog tomu nije mi poznat. / Ne radimo to često, skoro nikad.

Stvarni intervju kao govorna vježba doista jest česta vježba u poučavanju stranoga jezika jer se učenici stavljaju u stvarne komunikacijske situacije te tako vježbaju pravogovor i govorne vrednote stranoga jezika. Međutim, kao što je ranije rečeno, stvarni intervju u nastavi hrvatskoga jezika potiče učenikovu svijest o važnosti govora i ostvarivanju jezične komunikacije te je bitno integrirati ga i u nastavu hrvatskoga jezika.

(4a) *rijetko*

Na nastavi hrvatskog jezika vježbamo izgovor i kasnije primjenjujemo na intervjuu. / Dosad nismo. / Do sad smo intervju obrađivali samo kao teoriju, ne u praksi. / Samo smo 2 sata radili stvarni intervju, govorili smo o njegovim sastavnicama i što čini intervju. / Ne radimo stvarne intervjue. / Stvarni intervju smo radili na

nastavi hrvatskoga jezika, ali ne kao govornu već pismenu vježbu. / Rijetko radimo stvarni intervju kao govornu vježbu na hrvatskom jeziku, u stranim jezicima češće.

I u ovim se učeničkim obrazloženjima iščitavaju općenita razmišljanja. Učenici su naveli da su obrađivali teorijski dio intervju, ali ga nisu primjenjivali na nastavi. Ponovno se spominje intervju u kontekstu stranih jezika. Također, naglašeno je da se stvarni intervju ostvaruje češće kao pismena, nego kao govorna vježba.

(4b) *ponekad*

U radu u paru smo odradili stvarni intervju, iako se za njega nismo temeljito pripremili nego čisto tako da vidimo kakav bi intervju inače trebao biti. / Nismo često radili stvarni intervju, ali znam za njegova obilježja i kako bi trebao zvučati i izgledati. / Ponekad smo morali napisati intervju, ali nismo svi izvodili svoje intervjuje da bi to bila govorna vježba. / Stvarni intervju smo radili na satu hrvatskoga jezika, ali nismo detaljno učili o tome.

Za odgovor *ponekad* ističe se učeničko obrazloženje da *zna za njegova obilježja i kako bi trebao zvučati i izgledati*, iako stvarni intervju nije bio česta govorna vježba, što implicira da se učenik vjerojatno u slobodno vrijeme odnosno izvan nastave bavi intervjuom. Također, iznenađujuća je činjenica da su učenici ostvarili stvarni intervju na nastavi samo kako bi imali predodžbu o tome kako bi trebao izgledati bez prethodne temeljite pripreme. To govori o kompleksnosti intervju kao govorne vježbe na nastavi.

(4c) *često*

Da, često radimo stvarni intervju u paru. / Mislim da ne radimo uvijek, ali radili smo ga dosta kad smo obrađivali publicistički stil. / U nastavi hrvatskog jezika bile su aktivnosti u kojima smo imali zadatke osmisliti i prezentirati vlastiti intervju. / Ne ostvarujemo stvarni intervju baš kao neki zadatak, ali često moramo intervjuirati jedne druge u razredu. Mislim da je to jedan oblik stvarnog intervju. / Često kroz zadatke intervjuiramo jedni druge, odnosno postavljamo si pitanja vezana uz tekst ili neki osobni doživljaj.

Iz učeničkih se obrazloženja za odgovor *često* može iščitati da su učenici upoznati s tim da je intervju novinarski oblik, odnosno da pripada publicističkom stilu. Također, učenici poznaju definiciju intervju koja se svodi na to da jedna osoba postavlja pitanja, a druga osoba odgovara na pitanja. Učenici prepoznaju intervju kao stilsko-kompozicijsku vježbu u razgovoru između sebe.

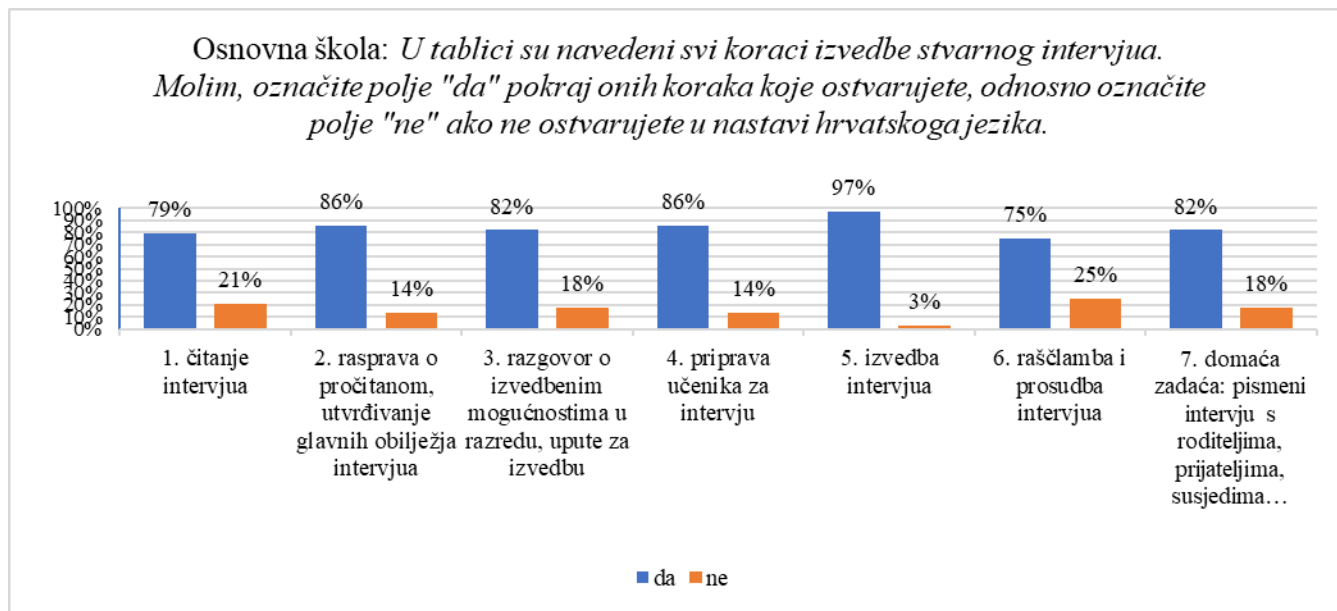
(4d) uvijek

Profesorica nas potiče na rad na stvarnim intervjuima. Daje nam smjernice o tome kako mora zvučati dobar intervju, kakva pitanja postavljati, kako se postaviti prema sugovorniku. Tijekom online nastave morali smo s članom obitelji snimiti pravi intervju tj. praviti se da smo u nekom studiju i to mi je bilo baš zanimljivo.

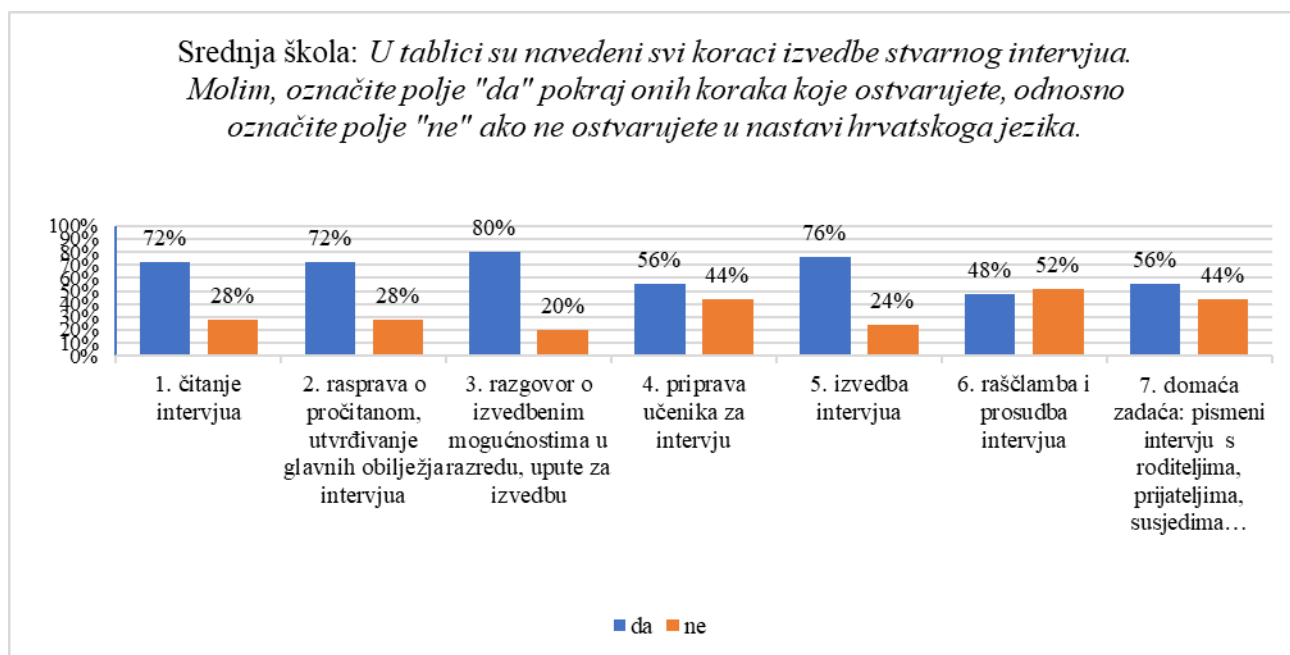
Posljednje je obrazloženje odraz nastavnikove domišljatosti i kreativnosti za vrijeme online nastave. Navedeni je primjer vrlo zanimljiv jer su se učenici pretvarali da su novinari te su intervjuirali člana obitelji u studiju. Tijekom ovoga su zadatka učenici zasigurno naišli na nekoliko problema, a koji su već ranije spominjani: snimanje intervjuja, montiranje videozapisa, ponašanje u „studiju“, verbalni i neverbalni govor...

5.5. Izvedbeni koraci stvarnog intervjuja

Glede tvrdnje *U tablici su navedeni svi koraci izvedbe stvarnog intervjuja. Molim, označite polje "da" pokraj onih koraka koje ostvarujete, odnosno označite polje "ne" ako ne ostvarujete u nastavi hrvatskoga jezika*, učenicima je ponuđeno sedam izvedbenih koraka stvarnog intervjuja za koje su morali označiti ostvaruju li ih ili ne ostvaruju u nastavi hrvatskoga jezika. Od učenika se tražilo da se izjasne o sljedećim koracima: 1. čitanje intervjuja (iz školskog lista, učeničkog časopisa, iz dnevnih novina), 2. rasprava o pročitanoj, utvrđivanje glavnih obilježja intervjuja (definicija, svrha, način izvođenja, razlike koje proizlaze iz naravi priopćajnih sredstava: novine, radio, televizija i dr.), 3. razgovor o izvedbenim mogućnostima u razredu, upute za izvedbu, 4. priprava učenika za intervju, 5. izvedba intervjuja, 6. raščlamba i prosudba intervjuja, 7. domaća zadaća: pismeni intervju s roditeljima, prijateljima, susjedima... Rezultati su prikazani u slikama 9 i 10.



Slika 9: Osnovna škola: Izvedbeni koraci stvarnog intervjua



Slika 10: Srednja škola: Izvedbeni koraci stvarnog intervjua

Uz korak **čitanje intervjua** 22 osnovnoškolska učenika (79 %) označila su odgovor *da*, a 6 učenika (21 %) smatra da taj korak ne provode u izvedbi stvarnoga intervjua. Ovaj korak je među 18 srednjoškolaca (72 %) označen odgovorom *da*, a njih 7 (28 %) smatra da se ne provodi. Čitanje

intervjua važan je korak u provedbi učeničkog intervjua jer se učenicima daje primjer dobroga ili lošega intervjua, odnosno što treba primijeniti u intervjuima, a što treba izbjegavati.

Što se tiče **rasprave o pročitanom i utvrđivanju glavnih obilježja intervjua**, 24 učenika (86 %) osnovnih škola označila su odgovor *da*, a njih 4 (14 %) odgovor *ne*. Učenici srednjih škola, njih 18 (72 %) označilo je odgovor *da*, a odgovor *ne* označilo je 7 učenika (28 %). Ovim korakom učenici sami ili uz nastavnikovu pomoć utvrđuju glavna obilježja stvarnog intervjua, uočavaju kompoziciju te opremu intervjua.

Podjednaki su rezultati dobiveni za korak **razgovor o izvedbenim mogućnostima u razredu i uputama za izvedbu**. Učenici osnovnih škola, njih 23 (82 %) smatra da se taj korak provodi, a njih 5 (18 %) smatra suprotno. Učenici srednjih škola, njih 20 (80 %) izjasnilo se odgovorom *da*, a njih 5 (20 %) odgovorom *ne*. Razgovor o izvedbenim mogućnostima i uputama za izvedbu pridonosi boljem razumijevanju samoga zadatka te rješavanju nedoumica.

Jedan od ključnih koraka prije samoga pisanja i izvedbe intervjua jest **priprava učenika za intervju**. Od ukupnog broja učenika osnovnih škola, njih 24 (86 %) ovaj je korak označilo odgovorom *da*, a njih 4 (14 %) odgovorom *ne*. Učenici srednjih škola, njih 14 (56 %) izjasnilo se odgovorom *da*, a njih 11 (44 %) odgovorom *ne*. Ranije je navedeno da priprava za intervju obuhvaća prikupljanje informacija i pisanje koncepta pitanja, odnosno grupiranje pitanja. Iznenadjuće je da velik broj učenika srednjih škola ne ostvaruje taj korak.

Kada je riječ o **izvedbi intervjua**, čak 27 učenika (97 %) osnovnih škola označilo je odgovor *da*, a odgovor *ne* označio je samo jedan učenik (3 %). Učenici srednjih škola, njih 19 (76 %) označilo je odgovor *da*, a odgovor *ne* označilo je 6 učenika (24 %).

Prema većini učeničkih odgovora, **raščlamba i prosudba intervjua** provodi se kao jedan od koraka izvedbe stvarnog intervjua u osnovnoj školi; tako tvrdi 21 (75 %) učenik. Ipak, 7 učenika (25 %) smatra da se taj korak ne provodi. Najveći broj ispitanika srednjih škola, njih 13 (52 %) smatra da se ovaj korak ne provodi u nastavi hrvatskoga jezika. Ovaj je korak među 12 učenika (48 %) označen odgovorom *da*. Zanimljiv je podatak da polovica učenika srednjih škola nije analizirala stvarni intervju nakon izvedbe. Postavlja se pitanje na koji će način učenici naučiti osmisliti i izvesti dobar intervju ako ga nakon izvedbe nisu analizirali međusobno ili s nastavnikom.

Zadnji korak, **pismeni intervju kao domaća zadaća** vrlo je popularan među učenicima osnovnih škola. Čak 23 učenika (82 %) smatraju da su pisali stvarni intervju za domaću zadaću, dok njih 5 (18 %) smatra da nije. Među učenicima srednjih škola ovaj korak ostvaruje nešto više od polovice učenika, njih 14 (56 %), a 11 učenika (44%) ne.

5.6. Ostvaraj intervju kao pismene vježbe u nastavi hrvatskoga jezika

Uz tvrdnju *Intervju kao pismenu vježbu ostvarujemo u nastavi hrvatskoga jezika*, najviše je učenika osnovnih škola pridružilo odgovor *često*, njih 11 (39 %). Nešto manji broj učenika, njih 7 (25 %) označilo je odgovor *uvijek*. Odgovor *ponekad* odabralo je 6 učenika (22 %), a odgovor *rijetko* označila su 4 učenika (14 %). Ni jedan učenik nije odabrao odgovor *nikad*. Rezultati su prikazani u slici 11.



Slika 11: Osnovna škola: Ostvaraj intervju kao pismene vježbe u nastavi hrvatskoga jezika

Učenici su već u svojim obrazloženjima opisali intervju većinom kao pismenu vježbu, stoga ovi rezultati nisu neočekivani. Vrlo je pohvalno da se intervju kontinuirano provodi kao pismena vježba u nastavi hrvatskoga jezika među više od polovice ispitanika osnovnih škola.

O navedenoj tvrdnji najveći broj srednjoškolskih učenika izjasnio se odgovorom *ponekad*, njih 9 (36 %). Odgovorom *rijetko* izjasnilo se 5 učenika (20 %), a po 4 učenika (16 %) izjasnila su se

odgovorima *često* i *uvijek*. Najmanji broj učenika, njih 3 (12 %) odabralo je odgovor *nikad*. Rezultati su prikazani slikom 12.

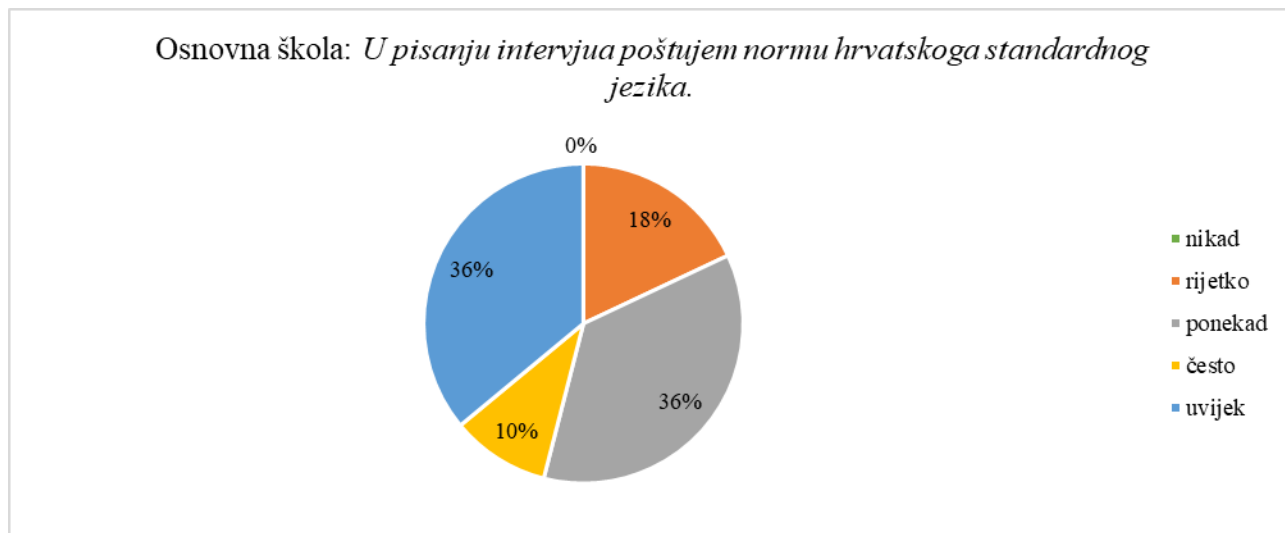


Slika 12: Srednja škola: Ostvaraj intervju kao pismene vježbe

Uspoređujući intervju kao govornu i pismenu vježbu među srednjoškolcima uočava se da se intervju ipak češće ostvaruje kao pismena vježba u nastavi hrvatskoga jezika. Kao što je već ranije navedeno, za usmene je ostvaranje potrebna daleko veća priprema pa je samim time intervju kao govorna vježba manje zastupljen.

5.7. Poštivanje norme hrvatskoga standardnog jezika u pisanju intervjuja

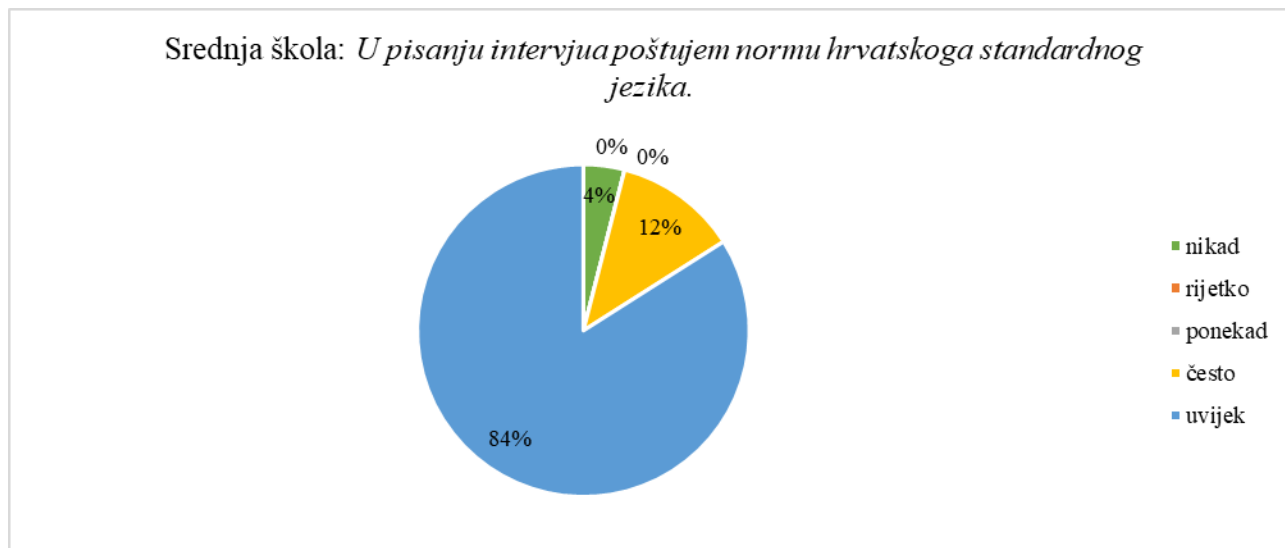
Za tvrdnju *U pisanju intervjuja poštujem normu hrvatskoga standardnog jezika*, 10 je učenika (36 %) osnovnih škola odabralo odgovor *ponekad* te je jednak broj učenika odabrao odgovor *uvijek*. Odgovor *rijetko* odabralo je 5 učenika (18 %), a odgovorom *često* izjasnila su se 3 učenika (10 %). Odgovor *nikad* nije zabilježen među učenicima osnovnih škola. Rezultati su prikazani u slici 13.



Slika 13: Osnovna škola: Poštivanje norme hrvatskoga standardnog jezika u pisanju intervjua

S jedne strane, vrlo je dobro što ni jedan učenik nije označio odgovor *nikad*, ali je s druge strane zabrinjavajuće što je većina ispitanika označila odgovor *ponekad*. Uzimajući u obzir da su ispitanici učenici sedmih i osmih razreda osnovnih škola ta je činjenica iznenađujuća jer bi učenici u toj dobi trebali nastojati uvijek poštivati normu hrvatskoga standardnoga jezika.

Od ukupnog broja ispitanika srednjih škola, najveći se broj učenika, njih 21 (84 %) izjasnio da *uvijek* poštuju normu hrvatskoga standardnog jezika u pisanju intervjua. Odgovorom *često* izjasnila su se 3 učenika (12 %), a samo jedan učenik (4 %) smatra da *nikad* ne piše intervjue u skladu s normom hrvatskoga standardnog jezika. Odgovori *rijetko* i *ponekad* nisu zabilježeni za ovu tvrdnju među učenicima srednjih škola. Rezultati su vidljivi u slici 14.

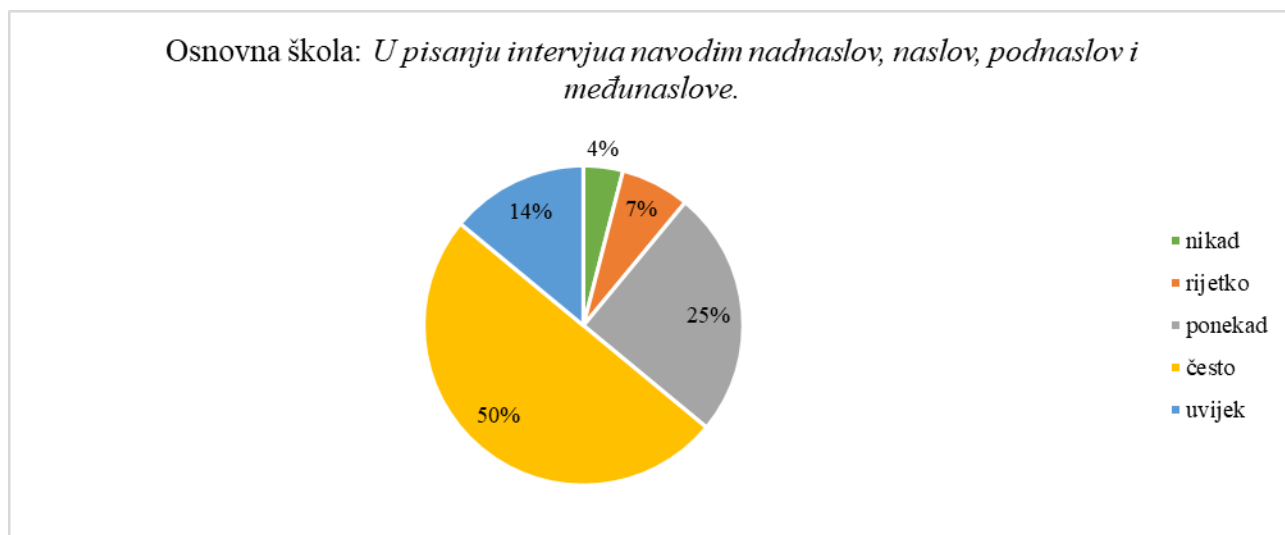


Slika 14: Srednja škola: Poštivanje norme hrvatskoga standardnog jezika u pisanju intervjua

Za razliku od učenika osnovnih škola, među učenicima srednjih škola uočava se ozbiljnost pri pisanju intervjua jer najveći broj učenika *uvijek* piše intervjue u skladu s normom hrvatskoga standardnoga jezika. Ovi su rezultati vrlo pohvalni, osobito jer se radi o prvim i drugim razredima srednjih škola.

5.8. Navođenje nadnaslova, naslova, podnaslova i međunaslova u pisanju intervjua

Glede tvrdnje *U pisanju intervjua navodim nadnaslov, naslov, podnaslov i međunaslove*, učenici osnovnih škola u najvećem su se broju izjasnili odgovorom *često*, njih 14 (50 %). Odgovor *ponekad* označilo je 7 učenika (25 %), odgovor *uvijek* 4 učenika (14 %), a 2 učenika (7 %) odgovor *rijetko*. Samo je jedan učenik (4%) označio da *nikad* ne navodi nadnaslov, naslov, podnaslov i međunaslove u pisanju intervjua. Rezultati su prikazani slikom 15.



Slika 15: Osnovna škola: Navođenje nadnaslova, naslova, podnaslova i međunaslova u pisanju intervjua

Za ovu su tvrdnju učenici mogli priložiti obrazloženje svojih ocjena, a to su učinila 24 učenika (85 %). U primjerima (5), (5a), (5b), (5c) prikazana su učenička obrazloženja danih ocjena.

(5) rijetko

Nažalost ne, zaboravim na taj dio. / U pisanju intervjua pišem samo naslov, pitanja i odgovore. Ostalo ne.

Česta je pojava da učenik zaboravi napisati naslov jer ima namjeru napisati ga kasnije, ali ga ipak zaboravi.

(5a) ponekad

Da, ali pišem samo naslov. / Uglavnom pišem samo naslov od svega. / Da, pišem naslov. Nisam nikada navodio nadnaslov, podnaslov i međunaslov. / Stavljamo naslov samo. / Ne navodim uvijek. / Navedem naslov, no mislim da je nepotrebno navoditi podnaslove ako su oni već sadržani u pitanju.

Iz ovih se obrazloženja iščitava da učenici nisu upoznati s nadnaslovom, podnaslovom i međunaslovima, odnosno opremom intervjua. Učenici objašnjavaju da u pisanju intervjua navode samo naslove.

(5b) često

Trudim se da je sve pregledno. / Pišem naslove i podnaslove. / Potrudim se da intervjua izgleda onako kako treba izgledati, ali ne navodim nadnaslove i međunaslove. / Koliko mogu. Napišem naslov i ako se još nečega sjetim. / Važno mi je da intervjua ima naslov i njega uvijek pišem. Ponekad podnaslove, a nadnaslove i

međunaslove nikad. / Naslov pišem uvijek, a za ostalo ponekad pokušam smisliti. / Trudim se da naslov bude uočljiv. / Uvijek pišem samo naslove, a ovo što je navedeno ne znam što je. / Ovisno o važnosti zadatka, ali naslov nikad ne zaboravim napisati. / Pa uvijek pišem naslov, ali nadnaslov, međunaslov i podnaslov ne pišem jer to nikad nismo morali pisati na satu hrvatskog jezika. / Pišem naslov, podnaslov itd.. / Da, pišem jer tako sve bude jasnije i preglednije. / Navodim ih jer pridonosi boljem izgledu intervjua tj. da bude kao u novinama.

I u ovim se obrazloženjima navode općeniti odgovori. Učenici sami uočavaju da naslovi i podnaslovi pridonose preglednosti samoga teksta te da izgleda *kao u novinama*. Jedan je učenik napisao da piše naslov, a da nadnaslov, podnaslov i međunaslove *nikada nisu morali pisati* što nije neobično jer se radi o učenicima sedmih i osmih razreda.

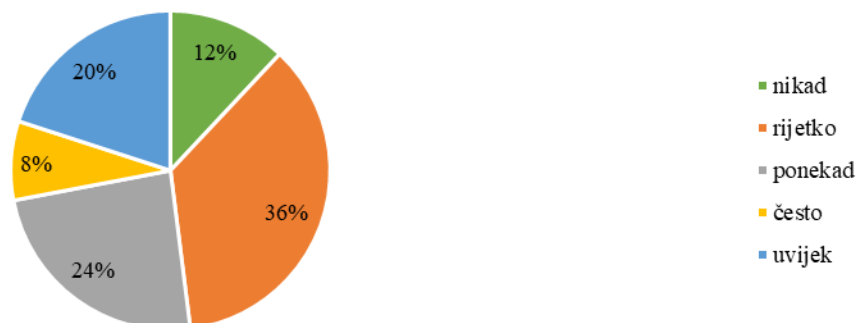
(5c) *uvijek*

Navodim sve navedeno osim nadnaslov. Nisam još vidio da se to mora. / Moramo navesti naslov kako bi znali o čemu govorimo i podnaslove kako bi se odredila tema dijela razgovora. / Kako bi se znalo o kakvom intervju se radi uvijek navedem nadnaslov, podnaslov i međunaslov.

Na temelju rezultata dobivenih o ocjeni *uvijek* te analizirajući navedene primjere može se uočiti da su neki učenici upoznati s opremom intervjua te da ju aktivno primjenjuju u svojim intervjuiima. Učenici podnaslovima i međunaslovima označavaju početak i kraj određene teme razgovora ili skupine pitanja.

Glede tvrdnje *U pisanju intervjua navodim nadnaslov, naslov, podnaslov i međunaslove*, najviše je učenika srednjih škola pridružilo odgovor *rijetko*, njih 9 (36 %). Nešto manji broj učenika, njih 6 (24 %) odlučilo se za odgovor *ponekad*, a 5 se učenika (20 %) opredijelilo za odgovor *uvijek*. Odgovor *nikad* odabrala su 3 učenika (12 %), a 2 (8 %) učenika smatraju da *često* navode nadnaslov, naslov, podnaslov i međunaslove u pisanju intervjua. Rezultati su prikazani u slici 16.

Srednja škola: U pisanju intervjua navodim nadnaslov, naslov, podnaslov i međunaslove.



Slika 16: Srednja škola: Navođenje nadnaslova, naslova, podnaslova i međunaslova u pisanju intervjua

Uz ovu su tvrdnju učenici mogli obrazložiti svoju ocjenu, a to je učinilo 20 učenika (80 %) srednjih škola. U primjerima (6), (6a), (6b), (6c), (6d) prikazani su odgovori učenika.

(6) *nikad*

Ne navodim jer nije potrebno. / Nikad nisam pisao na satu hrvatskog jezika.

Jedan učenik srednje škole navodi u svom obrazloženju da ne navodi nadnaslov, naslov, podnaslov i međunaslov jer *nije potrebno*. Uzimajući u obzir da učenici za većinu pisanih uradaka moraju napisati naslov, pretpostavlja se da učenik smatra da je sve osim naslova nepotrebno u pisanju intervjua.

(6a) *rijetko*

Navodim naslov, no mislim da je podnaslov i međunaslov nepotrebno navoditi zato što je tema sadržana u pitanju, a tako i podnaslov. / Ne radimo to često pa ne znamo baš kako to treba izgledati. / Pisani intervjui ostvarujemo na satu hrvatskog jezika. Postojale su aktivnosti i domaće zadaće kroz koje smo učili kako pravilo i točno izvesti pisani intervjui. Tijekom pisanja pazim i obraćam pažnju na pravopisne i gramatičke norme. / U pisanju intervjua pišem samo naslov od navedenih pojmova. / Pišem samo naslov. / Osim naslova i pitanja ne pišem ništa.

I u ovim se obrazloženjima nailazi na općenita mišljenja da je potrebno pisati samo naslov u pisanju intervjua. Jedan je učenik naveo da je nepotrebno navoditi podnaslov i međunaslove jer je *tema sadržana u pitanju*, što zapravo nije točno. Kao što je ranije rečeno, podnaslovi i međunaslovi čine

tekst fluidnijim i preglednijim. Također, čitatelj ne mora čitati cijeli intervju da bi pronašao temu koja njega zanima ako su podnaslovi i međunaslovi istaknuti u tekstu.

(6b) *ponekad*

Ne pišemo često intervjuje, pa baš i ne znam kako se pišu. / Ne radimo intervjuje skoro nikad pa je teško zaključiti jesam li možda nekad nešto napravila drugačije. / Navodim naslov, ali ne navodim nadnaslov, podnaslov i međunaslove jer nisam upoznat s tim. / Kada pišem intervju pišem samo naslov. Nismo učili da moramo nadnaslov, podnaslov i međunaslov. / Upoznat sam samo s pisanjem naslova.

Na temelju dobivenih obrazloženja o odgovoru *ponekad* uočava se da ni velik broj učenika srednjih škola nije u tolikoj mjeri upoznati s opremom intervjuja.

(6c) *često*

Do sad nismo pisali intervju, ali poznajem njegove sastavnice i kako bi trebao izgledati. / Ponekad ih navodim jer ih inače i ne pišemo često.

Zanimljiv je odgovor učenika koji je naveo da poznaje sastavnice intervjuja te kako bi trebao izgledati, što objašnjava njegovu ocjenu da *često* piše nadnaslove, naslov, podnaslove i međunaslove. Ovo obrazloženje implicira da se učenik izvan nastave bavi intervjuom.

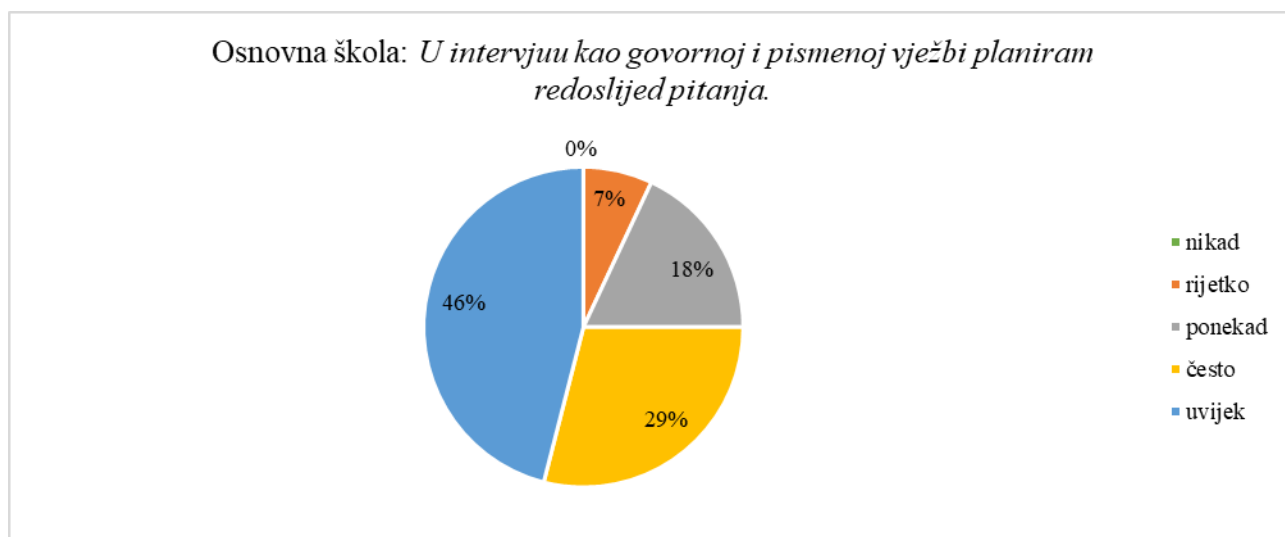
(6d) *uvijek*

Ne radimo često intervju, ali uvijek navodim naslov i podnaslov. / Da, smatram da je važno pisati naslove, podnaslove i međunaslove jer je čitatelju intervjuja lakše pronaći ono što ga zanima, a da ne čita cijeli tekst. / To se mora pisati jer je vizualno lakše pratiti tekst. / U pisanju intervjuja uvijek pazim i predajem pažnju svim segmentima samoga intervjuja. / Više podnaslova radi tematike o kojoj pišemo.

Učenici srednjih škola koji su označili odgovor *uvijek* pokazuju zavidnu razinu znanja o sastavnicama intervjuja i opremanju teksta. Učenici su dali različite argumente zašto je važno pisati navedene sastavnice, ali dva se posebno ističu: *vizualno je lakše pratiti tekst* i *čitatelju intervjuja lakše je pronaći ono što ga zanima, a da ne čita cijeli tekst*. Ovi su argumenti navedeni i u teorijskom dijelu rada te potvrđuju da se na nekim satima hrvatskoga jezika ipak posvećuje pažnja opremanju teksta.

5.9. Planiranje redosljeda pitanja u intervjuu kao govornoj i pismenoj vježbi

Što se tiče posljednje tvrdnje, *U intervjuu kao govornoj i pismenoj vježbi planiram redosljed pitanja*, 13 osnovnoškolaca (46 %) tvrdi da *uvijek* planira redosljed pitanja u intervjuu. Nadalje, 8 učenika (29 %) smatra da *često* planira redosljed, a 5 učenika (18 %) samo *ponekad*. Najmanji broj učenika, njih 2 (7%) izjasnilo se odgovorom *rijetko*. Iako su učenici dali raznolike odgovore, vrlo je pohvalno što nitko od učenika nije odabrao odgovor *nikad*, a najveći broj učenika ipak smatra da uvijek planira redosljed pitanja u intervjuu kao govornoj i pismenoj vježbi. Rezultati su prikazani slikom 17.



Slika 17: Osnovna škola: Planiranje redosljeda pitanja u intervjuu kao govornoj i pismenoj vježbi

Ova je tvrdnja u anketnom upitniku nudila mogućnost obrazlaganja danoga odgovora, a tu su mogućnost iskoristila 24 učenika (85 %) osnovnih škola. Njihova se obrazloženja nalaze u primjerima (7), (7a), (7b), (7c).

(7) *rijetko*

Ne, ne planiram redosljed pitanja jer mi se ne da. Mislim da dobro ispadne i kad pišem iz glave. / Ne, jer mi i ovako napamet ispadne u redu.

Iznenadujuća su učenička obrazloženja da ne planiraju redosljed pisanja jer nemaju volje za tim. Također, navode da su im rezultati dobri iako ne planiraju redosljed pitanja te iz tog razloga nastavljaju raditi na taj način.

(7a) *ponekad*

Da, planiram redoslijed u pisanju intervjua. Ako moramo intervju usmeno izvest, onda baš i ne. / Većinom razmišljam unaprijed o redoslijedu. / Da, smišljam pitanja da budu povezana kad pišem. Usmeno mi ne ide po planu uvijek.

Razumljivo je da učenici odstupaju od koncepta, ako se vježba izvodi usmeno pred ostatkom razreda jer se zna dogoditi da zaborave nešto zbog straha od javnog nastupa. Pohvalno je što učenici uočavaju da je koncept pitanja vrlo bitan jer povezuje skupine pitanja.

(7b) *često*

Trudim se da kompozicija bude vidljiva. / Pazim da sve bude vidljivo. / Gledam da na kraju sve bude jedna smisljena cjelina. / Da, radi bolje organizacije planiram redoslijed. / Naravno, planiram redoslijed pitanja to je ključno. / Planiram raspored pisanja skoro uvijek, ali ponekad mi se dogodi da se ne držim redoslijeda. / Da, moramo znati koja ćemo pitanja postaviti, zato je bitno planirati. / Planiram pitanja uvijek jer mi je lakše kada se držim onoga napisanoga.

Učenička obrazloženja za odgovor *često* prikazuju pripremljenost učenika za izvođenje intervjua. Učenici *radi bolje organizacije* planiraju redoslijed pitanja, a samim time lakše prate tijek intervjua.

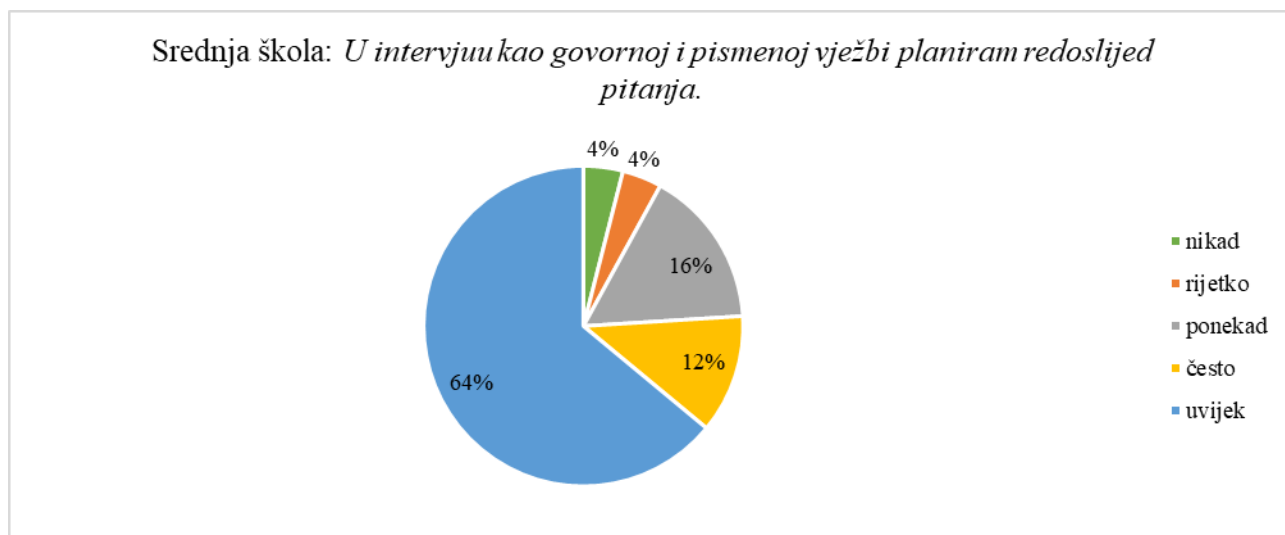
(7c) *uvijek*

Uvijek, kako bi mi bilo lakše. / Pokušavam i trudim se da je sama kompozicija vidljiva i generalno dobra. / Trudim se povezati svaku rečenicu u smislenu cjelinu. / Da, planiram i trudim se da bude pregledno i čitko. / Osobno uvijek planiram redoslijed pitanja i grupiram ih po nekim temama, tako će intervju biti pregledniji i lakši za čitanje. / Redoslijed pitanja mi je jako važan jer tako bolje pratim i pamtim što moram nekoga pitati. / Da, da bih mogao lakše zapamtiti pitanja, te lakše provesti intervju. / Redoslijed je jako bitan. / Odredimo pitanja kako bi na bilo lakše pričati. / Kako bi intervju bio uspješan bilo usmeno ili u pismenoj vježbi prije si napravim plan i redoslijed pitanja. / Važno je da intervju ima svoj neki tijek.

Za odgovor *uvijek* ističe se nekoliko učeničkih obrazloženja, ali svima je zajedničko da planiranjem redoslijeda pitanja lakše provode intervju i automatski grupiraju pitanja u smislene skupine. Učenici su kao najčešći razlog planiranja pitanja naveli lakše i bolje memoriranje pitanja.

Najveći broj srednjoškolskih učenika, njih 16 (64 %) smatra da *uvijek* planira redoslijed pitanja u intervjuu kao govornoj i pismenoj vježbi. Nadalje, 4 su učenika (16 %) odabrala odgovor *ponekad*, a 3 učenika (12 %) odgovor *često*. Da *nikad* ne planira redoslijed pitanja smatra jedan učenik (4 %), a da to čini *rijetko* smatra još jedan učenik (4 %). Ohrabrujući je podatak da više od polovice

ispitanika srednjoškolskog uzrasta planira redosljed pitanja uvijek, a da tek mali postotak ispitanika to ne čini uopće. Rezultati su prikazani slikom 18.



Slika 18: Srednja škola: Planiranje redosljeda pitanja u intervjuu kao govornoj i pismenoj vježbi

Svoju ocjenu za ovu tvrdnju obrazložilo je 19 učenika (76 %). Njihova obrazloženja ocjena nalaze se u primjerima (8), (8a), (8b), (8c), (8d).

(8) *nikad*

Nikad nisam pisao pitanja za intervju, u usmenoj vježbi na satu sam odgovarao na pitanja.

Iznenadjuće je obrazloženje učenika koji je naveo da nikad nije planirao redosljed pitanja. Na temelju njegova obrazloženja i prethodnih analiza može se zaključiti da on nije uopće ostvario intervju u nastavi hrvatskoga jezika.

(8a) *rijetko*

Ne radimo često intervju pa onda ni ne planiram redosljed.

Učenici kao razlog neplaniranja redosljeda pitanja navode čestotnost intervjuja u nastavi, odnosno neprovođenje intervjuja.

(8b) *ponekad*

Da, planiram. Smatram da je to prilično bitno. / Planiram, a ponekad napišem pa onda izmijenim redoslijed pitanja i usput pregledavam je li točan pravopis, gramatika... / Pitanja bi trebala biti povezana, a ne da skačem s teme na temu.

Učenici koji su označili odgovor *ponekad* za ovu tvrdnju, smatraju da je bitno planirati redoslijed pitanja, grupirati ih te provjeriti je li intervju napisan u skladu s normom hrvatskoga standardnog jezika.

(8c) *često*

S obzirom na to da intervju radim i nevezano uz nastavu, ponekad planiram redoslijed pitanja jer je tako sam razgovor tečniji i tekst je zanimljiviji jer ima nekakav slijed, redoslijed događaja. / Često planiram pitanja jer želim da intervju ima glavu i rep.

U učeničkim obrazloženjima navedenima uz odgovor *često* uočava se konkretan primjer učenika koja se intervjuom bavi i izvan nastave. On navodi da planiranje redoslijeda pitanja pridonosi tečnosti intervjuja te je samim time i zanimljiviji. Drugi učenik navodi da planira pitanja jer želi da intervju *ima glavu i rep*, odnosno da bude jedna zaokružena cjelina.

(8d) *uvijek*

Uvijek planiram prije nego što kažem ili pitam nešto. / Redoslijed pitanja mi je bitan zato što tako osiguravam da taj intervju ima neki dobar tijek. Da nije da skačem s teme na temu. / To uvijek pokušavam. / Potrebno je planirati redoslijed pitanja kako bi ostvarili najbolje i najzanimljivije odgovore. / Uvijek isplaniram tijek svakog intervjuja. Unaprijed osmislim pitanja koja mi predstavljaju vodilju tijekom intervjuja. / Pažljivo smišljam svoj redoslijed pitanja kako bih ostvarila povezanost cijeloga intervjuja. / Intervju treba imati nekakav slijed. / Bitno mi je planirati redoslijed pitanja jer u suprotnom zaboravim neka pitanja. / Planiram redoslijed pitanja kako bi sve skupa bilo jedna zaokružena cjelina te da ne skačem s teme na temu. / Uvijek planiram svoj redoslijed pitanja jer želim da pitanja budu grupirana. Uvijek planiram pitanja jer mi je tako lakše voditi razgovor s drugom osobom. / Uvijek kad nešto pišem planiram redoslijed pitanja jer mi tako bude lakše. A tijekom govorne vježbe mi se zna dogoditi da odstupam od planiranog.

Među ovim se obrazloženjima učenika srednjih škola uočava poznavanje pravila dobrog intervjuja. Posebno se ističe obrazloženje učenika koji navodi da planira pitanja jer tako osigurava dobre i zanimljive odgovore od sugovornike.

6. Zaključak

U ovome se radu govorilo o govornim i pismenim aspektima intervjua kao vježbe razgovaranja. Cilj je ovoga rada bio utvrditi ostvaruju li učenici u nastavi hrvatskoga jezika intervjua kao govornu i pismenu vježbu te poštuju li govorne osobitosti intervjua, odnosno zahtjeve pismene inačice ove stilsko-kompozicijske vježbe. Intervjuu se pristupilo na dvjema razinama: teorijskoj i istraživačkoj. Na teorijskoj razini razložio se pojam intervjua kao novinarske vrste i kao stilsko-kompozicijske vježbe. U poglavljima u kojima se intervjua opisuje kao novinarska vrsta, dan je pregled vrsta intervjua i vrste pitanja, navedeni su pripremni koraci za intervjua te savjeti kako odabrati pravu osobu za intervjua. Na razini intervjua kao stilsko-kompozicijske vježbe razložio se pojam intervjua prema relevantnoj literaturi i autorima (Težak, Pavličević-Franić), povezano ga se s vježbom razgovaranja te su prikazani govorni i pismeni aspekti intervjua. Druga razina bila je istraživačka, kojom se ispitala zastupljenost zamišljenog i stvarnog intervjua kao govorne i pismene vježbe u nastavi hrvatskoga jezika. Nadalje, ispitani su koraci provedbe, poštivanje norme hrvatskoga standardnog jezika u pisanju intervjua, opremanje intervjua te planiranje redoslijeda pitanja.

Vrste intervjua koje su najprikladnije za nastavu, a na kojima se temelji istraživački dio rada jesu *stvarni* i *zamišljeni* intervjua. Za stvarni intervjua daje se nekoliko mogućnosti intervjuiranja, ali svima im je zajedničko da učenik intervjuiira stvarne osobe (kolege u razredu, članove obitelji, ravnatelja, načelnika...). Zamišljeni intervjua zahtjevniji je jer učenik intervjuiira zamišljenu osobu (poznatu osobu, književnika, životinju...) u zamišljenom trenutku (prošlost, budućnost, određeni događaj...). Intervjua kao vježba razgovaranja možda nema jezikoslovnu-komunikacijsku vrijednost kao ostale dijaloške vježbe, ali učenike potiče na istraživanje, maštanje i kritičko promišljanje. Među govornim aspektima intervjua ističu se pravogovor i govorne vrednote. Zadatak je nastavnika poticati učenike na jezičnu pravilnost i usmjeravati ih da što bolje ostvaruju govorne vrednote, odnosno brzinu govora, jačinu glasa, visinu glasa, naglaske i stanke. Što se tiče pismenih aspekata, ističu se poštivanje standardnojezične norme te oprema intervjua, odnosno navođenje nadnaslova, naslova, podnaslova i međunaslova.

S obzirom na navedeni cilj rada, nakon provedenog istraživanja može se potvrditi da učenici doista ostvaruju intervjua u nastavi hrvatskoga jezika kao govornu i pismenu vježbu te da poštuju govorne osobitosti intervjua, odnosno zahtjeve pismene inačice ove stilsko-kompozicijske vježbe.

Međutim, provedeno istraživanje pokazalo je raznolike rezultate. Istraživanje je prikazano posebno za ispitanike osnovnih škola te posebno za ispitanike srednjih škola, kako bi se dobili što zorniji rezultati. Ispitanici osnovnih škola svojim su odgovorima pokazali da intervju češće ostvaruju kao govornu, a ne kao pismenu vježbu, dok je kod srednjoškolaca rezultat obrnut. Kada je riječ o stvarnim i zamišljenim intervjuima kao govorne vježbi, učenici osnovnih škola daju prednost stvarnim intervjuima, a zamišljeni intervju ostvareni su kroz domenu „književnost i stvaralaštvo“, odnosno kao jedan od zadataka vezanih uz lektirno djelo. Učenici srednjih škola također daju prednost stvarnim intervjuima, a za zamišljene intervjuje polovica je učenika navela da ih *nikada* ili *rijetko* ostvaruje. Pravogovor i govorne vrednote vrlo su bitne i kompleksne sastavnice izvođenja intervjuja te ne čudi što su srednjoškolci ovu tvrdnju ocijenili boljim ocjenama od osnovnoškolaca. Učenici osnovnih škola većinu su izvedbenih koraka stvarnog intervjuja ocijenili odgovorom *da*, što znači da većinu tih koraka ostvaruju u nastavi hrvatskoga jezika, dok učenici srednjih škola neke korake ne ostvaruju. Što se tiče poštivanja norme hrvatskoga standardnoga jezika, ističu se učenici srednjih škola koji su se u najvećem broju izjasnili da *uvijek* poštuju normu, što je izrazito pohvalno obzirom da se radi o prvim i drugim razredima srednjih škola. Učenici osnovnih škola neočekivano su odabrali niže ocjene, što znači da većina ispitanika ne poštuje standardnojezičnu normu. Kod opremanja intervjuja uočava se nepoznavanje opreme teksta u širem i užem značenju jer je velik broj ispitanika osnovnih i srednjih škola kao obrazloženje naveo da ne zna što znači nadnaslov ili međunaslov. Iako je intervju pretežno govorna vježba, često nastavnici očekuju i pisani dio ili koncept, stoga je bitno planirati redoslijed pitanja, a u tome prednjače učenici srednjih škola. Oni su naveli jake argumente za tu tvrdnju, dok su učenici osnovnih škola navodili općenite razloge zašto (ne)planiraju redoslijed pitanja.

Ovaj je rad i istraživanje doprinos boljem razumijevanju govornih i pismenih aspekata intervjuja kao vježbe razgovaranja te uključivanjem intervjuja u nastavu jezičnog izražavanja. Potvrđena je važnost intervjuja kao govorne i pismene vježbe, jer potiče učenika na kritičko promišljanje, istraživanje i kreativnost, ali ova problematika i dalje treba biti predmetom istraživanja. Osobit obzir trebalo bi posvetiti zamišljenom intervjuu koji bi u suvremenoj nastavi mogao biti izvrsna govorna i pismena vježba, a zasad je prilično nepoznat među učenicima.

7. Literatura i izvori

1. Biškup, Josip. 1981. *Osnove javnog komuniciranja*. Školska knjiga. Zagreb.
2. Breakwell, Glynis Marie. 2001. *Vještine vođenja intervjua*. Naklada Slap. Jastrebarsko.
3. Letica, Zvonko. 2003. *Televizijsko novinarstvo*. Disput. Zagreb.
4. Malović, Stjepan. 2005. *Osnove novinarstva*. Goldenmarketing - Tehnička knjiga. Zagreb.
5. Miljković, Dubravka, Rijavac, Majda. 1999. *Zaposlite najbolje: vještina i tehnika intervjuiranja*. IEP. Zagreb.
6. Mučalo, Marina. 1996. *Intervju = znatiželja + informiranost + hrabrost*. U: Ricchiardi, Sherry, Malović, Stjepan, ur. *Uvod u novinarstvo*. Biblioteka Press. Zagreb. 57-65.
7. Pavličević-Franić, Dunja. 2005. *Komunikacijom do gramatike: razvoj komunikacijske kompetencije u ranome razdoblju usvajanja jezika*. Alfa. Zagreb.
8. Pletikos, Elenmari. 2008. *Kriteriji procjene govornoga izražavanja u nastavi hrvatskoga jezika*. U: Češi, Marijana, Barbaroša-Šikić, Mirela, ur. *Jezik, književnost i mediji u nastavi hrvatskoga jezika: suvremeni pristupi poučavanju u osnovnim i srednjim školama*. Naklada Slap i Agencija za odgoj i obrazovanje. Zagreb. 43-63.
9. Primorac, Branka, Šimeg, Marijan, Šojat, Anita. 2010. *Novinarstvo u školi*. Školska knjiga. Zagreb.
10. Silić, Josip. 2006. *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika*. Disput. Zagreb.
11. Silić, Josip, Pranjaković, Ivo. 2007. *Gramatika hrvatskoga jezika*. Školska knjiga. Zagreb.
12. Škarić, Ivo. 2000. *Temeljci suvremenog govorništva*. Školska knjiga. Zagreb.
13. Težak, Stjepko. 1974. *Govorne vježbe u nastavi hrvatskog ili srpskog jezika*. Pedagoško-književni zbor. Zagreb.
14. Težak, Stjepko. 2003. *Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika 2*. Školska knjiga. Zagreb.
15. Tubbs, Stewart, Moss, Sylvia. 1987. *Human communication*. Random house. New York.
16. Visinko, Karol. 2010. *Jezično izražavanje u nastavi hrvatskoga jezika: pisanje*. Školska knjiga. Zagreb.

8. Prilozi

Prilog 1. – upitnik za učenike

Poštovani učenici,

za potrebe svojega diplomskog rada naslovljenog *Govorni i pismeni aspekti intervjua kao vježbe razgovaranja* provodim istraživanje anketiranjem učenika osnovne i srednje škole. Ljubazno vas molim, ispunite anketu u nastavku odgovarajući iskreno. Anketa je u potpunosti anonimna, a vaši odgovori bit će korišteni samo u znanstvene svrhe. Najljepša hvala na suradnji!

Upitnik za učenike

Molim, zaokružite svoj spol. M Ž

Napišite naziv svoje škole. _____

Napišite razred koji pohađate. _____

1. Intervju kao **govornu** vježbu ostvarujemo u nastavi hrvatskoga jezika. Molim, zaokružite odgovor.

1	2	3	4	5
nikad	rijetko	ponekad	često	uvijek

2. Tijekom izvođenja intervjua kao govorne vježbe osobit obzir posvećujem pravogovoru (jezična pravilnost) i govornim vrednotama (brzina govora, jačina glasa, visina glasa, naglasak, stanke). Molim, zaokružite odgovor.

1	2	3	4	5
nikad	rijetko	ponekad	često	uvijek

3. U nastavi hrvatskoga jezika ostvarujemo *zamišljeni intervjua* kao govornu vježbu. Molim, zaokružite odgovor.

1	2	3	4	5
nikad	rijetko	ponekad	često	uvijek

Molim, obrazložite svoj odgovor.

4. U nastavi hrvatskoga jezika ostvarujemo *stvarni intervjua* kao govornu vježbu. Molim, zaokružite odgovor.

1	2	3	4	5
nikad	rijetko	ponekad	često	uvijek

Molim, obrazložite svoj odgovor.

5. U tablici su navedeni svi koraci izvedbe stvarnog intervjua. Molim, stavite plus u polje **da** pokraj onih koraka koje ostvarujete, odnosno plus u polje **ne** ako ne ostvarujete u nastavi hrvatskoga jezika.

KORACI U IZVEDBI STVARNOG INTERVJUA	da	ne
1. čitanje intervjua (iz školskog lista, učeničkog časopisa, iz dnevnih novina)		
2. rasprava o pročitanom, utvrđivanje glavnih obilježja intervjua (definicija, svrha, način izvođenja, razlike koje proizlaze iz naravi priopćajnih sredstava: novine, radio, televizija i dr.)		
3. razgovor o izvedbenim mogućnostima u razredu, upute za izvedbu		
4. priprava učenika za intervju		
5. izvedba intervjua		
6. raščlamba i prosudba intervjua		
7. domaća zadaća: pismeni intervju s roditeljima, prijateljima, susjedima...		

6. Intervju kao **pismenu** vježbu ostvarujemo u nastavi hrvatskoga jezika. Molim, zaokružite odgovor.

1	2	3	4	5
nikad	rijetko	ponekad	često	uvijek

7. U pisanju intervjua poštujem normu hrvatskoga standardnog jezika. Molim, zaokružite odgovor.

1	2	3	4	5
nikad	rijetko	ponekad	često	uvijek

8. U pisanju intervjua navodim nadnaslov, naslov, podnaslov i međunaslove. Molim, zaokružite odgovor.

1	2	3	4	5
nikad	rijetko	ponekad	često	uvijek

Molim, obrazložite svoj odgovor.

9. U intervjuu kao govornoj i pismenoj vježbi planiram redosljed pitanja. Molim, zaokružite odgovor.

1	2	3	4	5
nikad	rijetko	ponekad	često	uvijek

Molim, obrazložite svoj odgovor.

HVALA NA SURADNJI!